Sayı 10 (274)
Ekim 2017
Yıl XXV

ISSN: 1312-9872

Yayın Sahibi
BULGARİSTAN
MÜSLÜMANLARI
BAŞMÜFTÜLÜĞÜ

Yayın Türü
Aylık, süreli

Yayın Kurulu
Vedat S. Ahmed
Cemal Hatip
Doç. İbrahim Yalımov
Dr. İsmail Cambazov
Dr. Kadir Muhammed
Murad Boşnak
Muhammed Kamber

Dizgi ve Tasarım
Salih M. Şabanov

Adres
Sofya 1000
ul. „Bratya Miladinovi" 27
Müslümanlar Dergisi
tel.: 02/981 60 01

Temsilcilikler
Bölge Müftülükleri
Cami Encümenlikleri

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Baskı
Sky Print

Abone ücretleri
Yıllık: 24,00 lv.
Altı aylık: 12,00 lv.

Güçlü Gelenek – Parlak Gelecek

Gelenekler, asırlar boyu insanların hayat tecrübesiyle oluşmuş ve süzüle süzüle nesilden nesile aktarılmış düşünüş, davranış ve yaşayış biçimidir. Geleneklerin temelinde, harcında genelliklegüçlü insanî, dinî değerler yatar. Böyle olmasıyla da insanların ve toplumun birlikte yaşamasını, birlikte sevinip üzülmesini sağlayan, insanı, aileyi ve toplumu güçlü kılan pek mühim bir unsurdur.

Ananeler, yani gelenekler, hayatın tadı-tuzu, özüdür. Onlar, bir anlamda insan(-lığ)ın genetik kodlarıdır. Onlara dokunamaz, koparıp atamayız, atarsak ayağımıza kurşun sıkmış oluruz. Nesilden nesile meydana gelen birikimlerle insanların şahsiyet özelliklerinin oluşması, hatta hastalıkların da irsiyet yoluyla meydana gelmesi nasıl genlerde kodlanıyorsa, gelenekler de asırlarca, nesiller boyu iğne ucuyla işlenir ve iyisiyle kötüsüyle şekillenirler.

Gelenekler, bazı şeylerin kolayca hazmedilip özümsenmesini, hayatın daha kolay ve sade bir şekilde yaşanmasını sağlar. Çünkü onlar tecrübe edilmiş ve faydası görüldüğü için sonraki nesile aktarılmıştır. Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok... İnsanoğlunun zamanı o kadar çok değil, o yüzden harcayacak vakti yok. Gelenekler, zaman ve enerji israfının önüne geçer.

Ama bütün bunlar, gelenekler konusunda hassasiyet sahibi olmamızı gereksiz kılmıyor, bilakis uyanık olmamız gerekiyor. Zira "biz babalarımızdan böyle gördük" deyip de babalarından gördüklerini yanlış yorumlamak, farklı zaman ve şartlarda uygulamak ya da apaçık bir yanlışa düşülmüş olduğunu göremeyecek kadar basiretsiz olmak sebebiyle düştükleri batağın içinde debeleyenleri tarih bizlere ibret olmak üzere takdim etmektedir. O yüzden Müslüman bir kişiden bu konuda hassasiyet beklenmektedir. Hassasiyetimizin ölçütü, ayar taşı dinimizin katıksız esasları olmalıdır. Allah'ın kelâmı Kur'ân'ı ve Peygamber Efendimizin sünnetini doğru anlamak bize aslî olan ile sahteyi, faydalı ile zararlıyı çok açık bir şekilde ayırt etme imkânı sağlayacaktır.

Bir de zamanın akıp gittiği gerçeğini görmezden gelmemiz doğru olmaz. Aynı derede iki kere yıkanılmaz diyor bir bilge. Bu su, akmakla kalmıyor, bir şeyleri de alıp götürüyor. Zaman, insanın ömrünü olduğu gibi, geleneklerimizi de törpülüyor, yıpratıyor. Bu durumda onların her birini olduğu gibi ebediyen korumak mümkün değil. Öyleyse onları koruyabildiğimiz kadarıyla korumalı, koruyamadıklarımızı da tamir ederek ömrünü uzatmalıyız. Bu da mümkün olmadığında onlardaki özü keşfetmeli ve bu özden hareketle restore etmeli veya yeni mayalamalar, aşılamalar yaparak o özü yaşatmalıyız. Böylece dünümüzün güzelliklerini bugüne ve yarına taşımış olacağız.

Vedat S. Ahmed

İÇİNDEKİLER

02 Bazen Güler Yüz, Bazen Bir Ayet, İki Hadis İkramımız Oluyor
05 Müslüman-Türk Geleneklerimizin Toplumsal Gücü ve Etkisi
06 Geleneklerimiz ve Türk-Müslüman Kimliği
08 Sünnetin Geleneğe Etkisi
10 Aklın İyi Gördüğü Şeyler
12 Biz Kocaman Bir Aileyiz
14 Gelgitler
15 Kahve Sunum Usulü
16 Karlizâde Ali Bey Camii
17 On Yılın Habersizliği

İmzalı yazılardan, ilân ve reklamlardan reklam sahipleri sorumludur. • Sayın okuyucularımız, dergimizin sayfalarında ayet-i kerime, hadis mealleri ve mübarek isimler bulunduğu için yerlere atılmamasını rica ediyoruz.

Bazen Güler Yüz, Bazen Bir Ayet, İki Hadis İkramımız Oluyor

Kırcaali Bölge Müftüsü Beyhan Mehmet İle Mülâkât

MÜLÂKAT: ÖZLEM TEFİKOVA

▶ Muhterem Müftü Efendi, kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

1981 Osmanpazarı (Omurtag) doğumluyum. İlk ve orta öğrenimimi köyüm Büyük-tekkeler'de (Obitel) gördükten sonra lise eğitimimi Rusçuk İmam Hatip Lisesinde aldım. 2004 yılında Konya Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldum. 2004-2005 eğitim ve öğretim yılında Ustina İmam Kursunda, ardından da Mestanlı İmam Hatip Lisesinde öğretmenlik yaptım. 2006-2010 yılları arasında Şumnu Bölge Müftülüğünde vaizlik, Tombul Camide imamlık ve Nüvvab İmam Hatip Lisesinde belletmenlik ve öğretmenlik yaptım. 2010 yılında Şumnu Üniversitesi Pedagoji Fakültesinde "Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık" bölümünde yüksek lisans eğitimimi "Medresetü'n-Nüvvab, Dünü, Bugünü ve Yarını" teziyle tamamladım. Şubat 2010'da Başmüftülüğümüzce Kırcaali Bölge Müftüsü olarak tayin edildim, 2011 ve 2016 yıllarında aynı göreve seçilerek bugüne dek Kırcaali Bölge Müftüsü olarak görev yapmaktayım. Evli ve bir çocuk babasıyım.

▶ Nasıl müftü oldunuz?

Mezun olduğum tarihten itibaren Başmüftülüğümüzün çatısı altında çalıştım. Bu esnada Başmüftülüğümüzden Kırcaali'ye müftü olarak gider misin? önerisi geldi. Şumnu'da Tombul Camide güzel bir cemaatimiz vardı. Nüvvab talebeleri ile sohbetler yapıyor, kıraat çalışmaları gerçekleştiriyorduk ve kendi köyüme mesafe 50 km idi. Kırcaali ise köyüme 300 km, cennet vesilem muhtereme karımın köyüne 500 km mesafede bulunur. Vazife önerisini duasını her daim baş tacı ettiğim anam ile istişare ettim, "faydalı olacağını murat ediyorsan, yolun açık olsun oğlum" buyurdu. Hayat arkadaşımla istişarede de aynı olgunluğu gördüm ve "sen nereye yürürsen, Hak adına seninle yürürüm" cevabını aldım. Göreve başladığımda, Kırcaali halkına ilk Cuma hutbemde, Hazreti Ebû Bekir edası ile hitap ederek "Sizlerin en hayırlısı olmadığım halde müftünüz olarak tayin edildim. Hayır ve güzel işlerde bana destek veriniz, hata yaptığımda beni uyarınız." dedim. Halk beni bağrına bastı, hamdolsun.

▶ Peki hocam, bir müftü ne yapar? Nedir onun görevi?

Başmüftülük teşkilâtımızın tüzüğünde de ifade edildiği gibi, Bölge Müftülükleri, Başmüftülüğün birer şubesi mahiyetindedir ve bölgelerindeki Müslüman halkın dini hayatını organize ederler.

Camilerde beş vakit ezan okutmak, muhtelif konuların çözümü adına fetvalar vermek, ihtiyaç olan yerlerde cami inşa etmek veya tamir yapmak, Kur'ân kursları organize etmek, camilerde vaaz u nasihatler düzenlemek, toplu sünnetler yapmak, hac ve umre ibadetlerini halka duyurup kayıtları yapmak, kurban kampanyaları icra edip ihtiyaç sahibi insanlara tevzi etmek, hâkezâ Ramazan programları icra edip kumanya

dağıtmak, Cuma günü vaaz ve irşad programları icra etmek, güncel makaleler yazmak ve yayınlar yapmak suretiyle Müslüman kimliğin inşaası noktasında halka sağlıklı bilgiler arz etmek gibi din eğitimi ve irşad çalışmalarına rehberlik ve öncülük yapmak müftülerin başlıca vazifeleridir.

▸ *Bölgenizdeki cami ve mescitlerden bahseder misiniz? Camilerin özellikleri, cemaat durumu nedir?*

Kırcaali darü'l-İslâmdır. Bölgemizde 407 cami ve mescit var. Bunlar arasında tarihî ve kültürel değer ve dokusu olan camilerimizin bir kısmı şunlardır: Nalbantlar köyünde bulunan Yedikızlar Camii, Kırcaali Merkez Camii, Mestanlı Eski Cami, Koşukavak Seyyidler Camii, Cebel Merkez Camii, Çakırlı ve Ürpek camileri.

65 yıldan bu yana camii olmayan Köseler köyümüz var ve şu an itibariyle orada da cami ve müştemilâtı (Kur'ân kurs odası, misafirhanesi) inşa edilmektedir, birkaç ay içinde ibadete açılacaktır.

Kırcaali ilimizde Osmanlı dönemindeki "merkez cami" uygulaması sürdürülmektedir. Kırcaali, Koşukavak, Killi, Cebel ve Çakırlı camilerinde Cuma günleri en az 450-500 kişi cemaat olmaktadır. Bu cemaat, civar köylerden gelip Cumanın esenlik ve saadetini paylaşmak üzere merkezî camide bir araya toplanmaktadır. Cemaati 100-150 kişi olan camilerimizin sayısı otuz civarındadır. Kırcaali, Killi ve Cebel gibi merkezi yerleşim yerlerinde ezan "merkezi sistem" ile okunmaktadır. Kırcaali'den okunan ezanlar 3 köyde, Killi'den okunanlar 45, Cebel'den ise 42 köyde duyulmaktadır. Kırcaali ilimizde Başmüftülüğümüzün ve hayır sahibi kardeşlerimizin yardımları ile "Ezansız köyümüz kalmasın" projesi sayesinde beş vakit ezan okunan köylerimizin sayısını geçen sene yüze çıkardık. Şu an itibarıyla, hamd olsun, 120 camimizde beş vakit ezan yukarıda bahsettiğimiz "merkezi sistem" haricinde okunmaktadır. Beş vakit namaz kıldıran 120 din görevlimiz, gönül adamımız ile ayda bir, bazen iki ayda bir toplantılar düzenliyor, istişarelerde bulunuyor, güncel konularımızı birlikte etüt ediyoruz.

Kırcaali Merkez Camimiz sadece bayram namazlarında değil, artık Cuma namazlarında da yetersiz kalıyor. Bu münasebetle İslâm Kültür Merkezi olacak olan 1200 kişilik yeni camimizin inşaatını başlattık. Camimizin ana sponsoru Bursa Büyükşehir Belediyesidir. Bu camimizde çay ocağı, kütüphane, Kur'ân kursu dersliği, müftülük binası, lojman, misafirhane, bayan bölümü ve çocuk bahçesi öngörülmektedir.

▸ *Kırcaali bölgesinde yetişmiş âlim ve aydınlardan bahseder misiniz biraz?*

Kırcaalimizde pek çok âlim yetişmiş. Eğridere (Ardino) belediyemizde doğmuş, tedrisatını o zamanlar payitaht olan İstanbul Dârü'l-Fünûnunda tamamlamış ve uzun yıllar Eğridere'de muallimlik ve müderris-

lik yapmış, halkın takdirini ve saygısını kazanmış olan Hasan Sabri Efendi'yi zikretmeden geçemeyiz. Totaliter rejim döneminde (1950-1957) yöremizde vaizlik yapmış, Darıdere (Zlatograd) Müftüsü olarak da o zor dönemde halkı irşad etmiş olan Padina köyünden Kâmil Efendi, yine totaliter dönemde Kircaali'de ve daha sonra halkı irşad için göçettiği Velingrad'da muazzam hizmetler veren Halim Efendi bunlardan birkaçıdır. Eskiden Bulgaristan'da lisan-ı Osmanî üzere neşredilen bazı gazetelerde Eğridereli Hasan Sabri Efendi'nin makaleleri mevcuttur.

Darıdere Müftüsü Kâmil Efendi'nin de günümüze ulaşmış bir ilmihal kitabı mevcuttur. Bu kitabını muşafehe (dikte) yoluyla talebelerine yazdırtmıştır. Bursalıların "ayaklı kütüphane" diye isimlendirdikleri Kâmil Efendi, Bulgaristan'dan Türkiye'ye hicreti sonrasında Bursa'ya yerleşmiş, uzun yıllar vaizlik yapmış, talebe okutmuş ve böylelikle halkı irşad etmiştir.

▸ Gençlere yönelik ne tür çalışmalar yürütülüyor Kırcaali yöresinde?

Şehir merkezlerimizde haftalık sohbetlerimiz var. Yaz Kur'ân kurslarımız devam ediyor ve bunları takriben 10 noktada yıllık Kur'an kursuna dönüştürdük. Muhtelif köylerimizde piknikler, futbol buluşmları gibi etkinlikler sayesinde gençler ile buluşmalarımız sürüyor. Geçen sene Killi'deki okulda 1-8. sınıf arası çocuklara Killi imamımız okulda seçmeli olarak İslâm dini dersi verdi. Bayanlar arasında da muhtelif şehirlerimizde sohbet ve hasbihal programları sürmektedir.

▸ Yaz Kur'ân kurslarını konuşalım biraz. Kaç kurs vardı bu yaz bölgenizde? Toplam öğrenci sayısı ne kadar?

Geçen sene takriben 70 noktada Kur'ân kursumuz var iken bu sene bu rakam 40 civarındaydı. Bunlar arasında merkezî hüviyette olan Kur'ân kurslarımız da var. Killi, Yoğurtçular, Güveren gibi yerlerde civardan öğrenciler bir araya toplanıyor. Meselâ, Killi'de talebe sayısı 200 civarındadır. Bölgemizde yaz günü düzenlediğimiz Kur'ân kurslarına katılan talebe sayısı 1500 civarındadır.

▸ Toplumun bir diğer parçası olan kadınlar için ne tür programlar düzenleniyor?

Müftülüğümüzde görev yapan vaizemiz var. Kırcaali şehrimizde yıl boyu devam eden kız Kur'ân kursu yapıyor, ayrıca yetişkin bayanlara yönelik Kur'ân kursu ile birlikte "Hadislerle İslâm" dersi veriyor ve sohbet programları düzenliyor. Birkaç yıllık çalışmaları ile Kırcaali şehrinde 12-65 yaş arası 30 civarında hanım kardeşimiz Kur'ân öğrendi, hatim yaptılar. Ayrıca bayanlar arasında tesettüre girenlerin sayısı da 5 oldu. Vaizemiz zaman zaman Koşukavak, Killi, Sağırlar ve Külcüler'de kadınlar ile bir araya gelerek temel dinî konuları paylaşmaktadır. Müftülük olarak diğer belediyelerimizde de kadınlara yönelik Kur'ân kursu çalışmaları yürütecek, vaaz u nasihatte bulunacak ilâhiyatçı veya imam hatip mezunu bayanlara ihtiyaç duymaktayız.

▸ İslamiyet bir toplum dinidir. Toplum içinde yaşatılması için neler yapılıyor?

Güncel konularda, mübarek gün ve gecelerde yazılar kaleme alıp yayın organlarında paylaşıyoruz. Her Cuma muhtelif camilerimizde vaaz edip hutbe irat ediyoruz. Köy mevlitlerine ve yağmur dualarına iştirak edip "Bir ayet, iki hadis" ikram etmeye çalışıyoruz. Vakıf malımızda kiracımız tarafından çalıştırılan lökantayı Ramazan ayında onbir ayın sultanına hürmeten kapatıyoruz. Helâl yemek takibi, yiyecek ve içeceklerde alkolün yer almaması için takip gerçekleştiriyoruz. Kreşlerde helâl lokma olması için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Sohbetli düğünleri geliştirmeye çalışıyoruz. Kırcaali'nin Borovets semtinde Müslüman kardeşlerimizin ihtiyacını karşılamak üzere mescit açılışı gerçekleştirdik. Yetimler ile çalışmalarımızı sürdürüyoruz. İhtiyaç sahibi kardeşlerimize ve tedavi olacaklara yönelik sergiler açmak ve kermesler düzenlemek suretiyle yardımcı olmaya çalışıyoruz. Bazen güler yüz, bazen tatlı bir söz, bazen bir ayet, iki hadis en güzel ikram olabiliyor. ۞

Müslüman-Türk Geleneklerimizin Toplumsal Gücü ve Etkisi

SUNAY RAMADAN AYTOS BÖLGE VAİZİ

Bulgaristan'daki Müslümanların din ve gelenek ilişkilerini baz alacağım yazıda şu satırlarla söze başlamak isterim. Bizler, Müslümanlar olarak ekseriyetle yazmayı ve araştırmayı sevmeyen, bu doğrultuda emek sarf etmeye temayül göstermeyen bir toplumuz. Temel sorun, bilmemekten, öğrenmemekten, araştırmamaktan ve dinî bir akide ile temellendirilmiş rasyonel bir düşünceye sahip olmamaktan kaynaklanmaktadır. Mevcut durum bu olunca, bizler Allah'ın razı olmayacağı ve sırat-ı mustakîm ile tezat teşkil edecek bir geleneksel ve kültürel yaşam tarzına sahip olmaktayız. İslam dininin ilke ve prensipleri ile temellendirilmemiş bir kültür, örf ve adet, bizi toplum olarak hüviyetini kaybetmiş, dünya arenasında varlığını yitirmiş bir sosyal statü kazandıracaktır. Böyle bir topluluk dejenere olmuş bir millet olur. Onun farklı kültürlerden etkilenmesi ve kendisine bu kültürlere göre bir yaşam biçimi seçmesi daha kolay olur.

Hakikati araştırmaktan aciz olan bir toplumun ''Biz babalarımızı bu din üzere bulduk'' diyen müşrik Araplardan ne farkı olur? Elbette, hiçbir farkı olmaz. Söz konusu durum, heva ve heveslerimizi kendimize gelenek ve görenek kabul edip bu minval üzere amel etmek demektir. Bu ise, kapitalizmin bize öğrettiği materyalist ve sekülarist felsefenin tâ kendisidir. Oysa bizim yaşam şeklimiz, giyim kuşamımız, yemek kültürümüz, kız istemelerimiz, düğünlerimiz, hasta ziyaretlerimiz, taziyelerimiz, sünnet törenlerimiz, misafir ağırlama anlayışımız, kahve kültürümüz, bayramlarımız ve daha nice manevi unsurlarımız, bir diğer ifade ile bizi biz yapan en önemli sosyal dinamiklerimiz İslâmî olmalıydı. Zikredilen bu değerler İslâm dininin temel kaideleri ile bezenmiş olmalıydı.

''Zararın neresinden dönersen kârdır'' derler. Bu söz önemli bir darb-ı meseldir ve günümüzde kulak vermemiz gereken bir düsturdur. Bizler Bulgaristan'da yaşayan Müslümanlar olarak, özümüzü muhafaza etmek istiyorsak, İslam dininin emir ve yasaklarına göre kendimize bir kültür, örf ve adet belirlemek zorundayız. Ancak bu şekilde kendi kimliğimizi koruyabilir, dışardan gelecek olan muhtelif tehlikelere karşı kendimize bir bağışıklık sağlayabiliriz.

GELENEKLERİMİZ VE TÜRK-MÜSLÜMAN KİMLİĞİ

MEHMED HASAN
NÜVVÂB İHL ÖĞRETMENİ

Asırlardan beri Tuna ile Rodop dağları arasında yaşayan dürüst ve çalışkan bir Türk-Müslüman topluluğu bulunmaktadır. Bu topluluk, tarihin akışı içinde doğan olaylar sonucu değişik yönlere ve hedeflere doğru ilerlemiş ve sonunda bu toprakları sağlam bir şekilde mekân tutmuştur. Günümüz Bulgaristan nüfüsunun önemli bir kısmını teşkil eden Müslüman-Türk halkı bu toprakların görüp geçirdiği evlâtları arasında fedakârlık hususunda ön saflara geçmiş ve yaşadığı memleketin menfaatleri uğruna bütün şeref ve haysiyetini fedâ etmiş mütevazı bir topluluktur.

Bir milleti millet yapan üç ana unsur vardır: Din, dil ve gelenekler. Yıllar önce bunlara vurgu yapan bu toprakların yetiştirdiği öncülerden bir olan Mehmet Behçet (Perim) yazdığı bir eserinde bizlere şöyle seslenmektedir: "Bulgaristan'da Müslüman-Türkler en büyük, en ebedi ve dehşetli felaketi dilsizlik, dinsizlik ve mektepsizlik yüzünden görecektir." Yazar, günümüzü o günlerde ne veciz bir şekilde anlatmış bizlere! Sanki "Ey, bu topraklarda yaşayan Müslüman-Türk halkı, dinine, diline, eğitim ve terbiyene sahip çık, çünkü bunları muhafaza edemezsen, erimeye ve yok olmaya mahkûmsun." diye haykırmaktadır. Öyleyse bu unsurların üzerine duralım biraz.

DİN KİMLİĞİ

Kimliğimizin bir boyutunu dinî inançlarımız teşkil etmektedir. Bu yüzden kimliğimizi koruyabilmemiz için dilimiz ve geleneklerimiz ile birlikte dinimize de sahip çıkmak zorundayız. Hatta insanların gerçek ve ebedî yurdu olan ahiret hayatı açısından dinî kimliğimizi korumamız son derece önemlidir. Bulgaristan'da eski komünist rejimin Müslüman-Türklere uyguladığı baskılarla etnik kimliğimizin yanı sıra dinî kimliğimiz de büyük zarar gördü. O zaman Türkçe isimlerin Bulgarca isimlerle değiştirilmesiyle birlikte Türkçenin ve Müslüman-Türklere ait örf ve adetlerin yanı sıra İslâm da yasaklandı. Böylece İslâmî kimliğimizden bir hayli uzaklaştık.

DİL KİMLİĞİ

Bu yurdun sınırları içerisinde yaşayan ve benliğini bulmuş bir Müslüman-Türk toplumunun genel yapısı dil bağıyla çevrilmiştir. Koca Asya'nın bozkırlarından konar-göçer olarak ilerleyen ve Balkan dağlarına gelerek yüzyıllardır bu topraklarda yerleşmiş olup yurt edinen bu topluluğun baş ucunda her zaman dilleri varmış ve kenetlenmelerini sağlayan dil bir-

liği olmuştur. Bugüne kadar içimizde parlayan pırıltı hep onun ışığındandır. Bizi ayakta tutan, birlik içerisinde yaşamamızı sağlayan en önemli unsurlardan biri sahip olduğumuz bu dil kimliğimizdir. Bir toplumun kimliği ve kişiliği olan dil unutulup giderse, o toplum kendi kimliğini ve kişiliğini kaybetmeye mahkûmdur. O yüzden Bulgaristan Müslüman-Türk topluluğu olarak kendi dilimize dolayısıyla kişiliğimize sahip çıkmalıyız ki bu topraklarda hayatımız devam etsin, varlığımız unutulmasın.

KÜLTÜR KİMLİĞİ

Kültür kimliği adı altında öncelikle âdetlerimizi kastetmekteyiz. İnsanların, toplumların sahip oldukları âdetler çeşitli zamanlarda oluşmaktadır. Bir toplumun bir bütününü ilgilendiren âdet ve gelenekler olduğu gibi, sadece bazı köy ve kasabaları ilgilendiren kendine özgü örf, âdet ve gelenekler de vardır. Misal olarak Dobruca, Deliorman, Rodoplar ve Gerlova bölgelerinde âdet ve gelenekler farklılık arz eder. Bu durum, farklı bölgelerde yaşayan halk için bir farklılık ve eksiklik değil, bilakis zenginliktir. Toplumun ayakta durabilmesi için kuralların uygulanmasında âdet ve gelenekler önemli rol oynamaktadır. Bir insanı karşılama-uğurlama kültürü, yemek ve sofra âdâbı, kız isteme, nişanlılık, evlenme usulleri, selâmlaşma, bayramlar, kandil gecelerinde belirli davranış biçimleri ve takınılacak tavırlar hep âdet ve gelenek anlamına gelir. Geleneklerimiz bizim yaşayışımızın bütününü ifade etmektedir. Yaşadığımız bu asırda teknoloji ve ekonomik gelişmeler, dünyanın küçük bir köy haline gelmesi, toplumların iç içe yaşaması o toplumun benliğini koruma hususunda kimliksizleşmede ve kendi örf ve kültürünü kaybetme durumuna getirmiştir.

Bu topraklarda yaşayan Türk-Müslüman halkı olarak ilk önce Müslüman olduğumuzu aklımızdan çıkarmamalıyız. Bununla beraber anadilimiz Türkçeyi evlâtlarımıza öğretmeye çalışmalıyız. Bir de temel İslâmî hükümlere ters düşmedikçe gelenek, örf ve adetlerimizi yaşatmalıyız. ۞

ALLAH'IM, KALPLERİMİZİ BİRLEŞTİR

اَللّٰهُمَّ أَلِّفْ بَيْنَ قُلُوبِنَا وَأَصْلِحْ
ذَاتَ بَيْنِنَا وَاهْدِنَا سُبُلَ السَّلاَمِ
وَنَجِّنَا مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى
النُّورِوَجَنِّبْنَا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ
مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَبَارِكْ لَنَا فِي
أَسْمَاعِنَا وَأَبْصَارِنَا وَقُلُوبِنَا
وَأَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا وَتُبْ عَلَيْنَا
إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ
وَاجْعَلْنَا شَاكِرِينَ لِنِعَمِكَ مُثْنِينَ
بِهَا عَلَيْكَ قَابِلِينَ
لَهَا وَأَتِمَّهَاعَلَيْنَا.

"Allah'ım! Kalplerimizi birleştir, aramızı ıslah et, bize kurtuluş yollarını göster, bizi karanlıklardan aydınlığa çıkar, bizi açık ve gizli tüm türlü çirkinliklerdenuzaklaştır. Bize kulaklarımızı, gözlerimizi, kalplerimizi, eşlerimizi ve neslimizi mübarek eyle. Tövbelerimizi kabul eyle, şüphesiz ki sen tövbeleri çok kabul edensin, çok merhametlisin. Bizi nimetlerine şükredenler, nimetlerinle seni övenler, verdiğin nimetleri kabul edenler eyle ve bize nimetlerin devamını ihsan eyle."

(Ebû Davûd, Salât, 182, Hâkim, Deavât, 977)

SÜNNETİN GELENEĞE ETKİSİ

DOÇ. DR. ERDİNÇ AHATLI
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT
FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ

İslâm'ın ilim ve amele dayalı kültür ve medeniyet tarihine rengini veren, damgasını vuran iki ana damar Kur'ân ve sünnettir. Fert ve toplum, bu iki damardan akıp gelen "nûr" ile karanlıktan aydınlığa çıkar. İslâm kültür ve medeniyetini inşa eden harcın kimyasına, bu nûrun taşıdığı renkler karışır.

Mezkûr iki kaynaktan birisi olan Hadis/Sünnet, başta ibadetler olmak üzere, devlet yönetimi, aile düzeni, temizlik, alışveriş, eğitim, sağlık, hukuk, ekonomi, mîmârî, estetik, sanat ve edebiyat, hâsılı hayatın her alanını kuşatan nebevî öğretiler ve yönlendirmeler manzumesi barındırmaktadır. Hazreti Peygamber döneminden itibaren Müslümanların değişmeyen başvuru kaynaklarından birisi olan hadis/sünnet, onların ibadet hayatlarını şekillendirmesinin yanı sıra sosyal ve kültürel telakkilerinin biçimlenmesinde de temel dayanaklardan birisi olmuştur. İnanan bireyin, insan, tarih ve tabiat tasavvurunda hadisin/sünnetin oluşturduğu zihniyet ve davranış, günlük hayatın sıradan yönünde de kendisini hissettirir. Günlük yaşantımızı şekillendiren birçok davranışın arka planında Peygamber Efendimizin hadisleri olduğu muhakkaktır. Zira Müslüman kültürünün her bir parçasını, toplumsal hayatın her bir karesini etkileme gücüne sahiptirler.

Yemeğe besmele ile başlamak, sağ elle yemek, ekmek kırıntılarını toplamak, dua/hamd etmeden sofradan kalkmamak, kalkınca elleri yıkamak, tuvalete sol ayakla girmek, temizlikte sol eli kullanmak, pantolon, gömlek, ceket, çorap, ayakkabı giyerken sağdan başlamak, karşılaştığımız insanlara selâm vermek, cenaze geçerken ayağa kalkmak, cenaze evine taziyeye gitmek ve yemek götürmek, hasta ziyaretine gitmek, yeni doğan çocuğun kulağına ezan okumak, erkek çocuğunu sünnet ettirmek, ezan okunurken sükûnetle dinlemek, Peygamberimizin adı anıldığında salevat getirmek gibi farkında olarak ya da olmayarak yaptığımız daha nice hareket, varlığını sünnetten alan günlük davranışlardır.

Dolayısıyla Müslümanların yapıp ettiklerinin köklerinde pek çok sünnetin izini bulmak mümkündür. "Tarihte Müslüman kişiliği, siyasası, ahlâkı ve değerleri neredeyse bütünüyle hadis mirasıyla şekillenmiştir. Müslümanların bireysel ve toplumsal refleksleri, örf ve âdetleri hadisin etkisinden bağımsız kalmamıştır". Bu itibarla hayatın rotasını belirleyen her ana ölçü hadislerde verilmiş, Anadolu ve Rumeli kültürü ilmek ilmek hadis dantelâlarıyla örülmüş, geleneğin ve örfün yapı taşlarının harcı, hâsılı İslâm medeniyetinin mayası hadis ve sünnet olmuştur.

Hadis/sünnet hayatımıza o kadar işlemiştir ki bazen söylediğimiz sözlerin veya işlediğimiz fiillerin kaynağı bir olabilmektedir. Yani pek çok müslüman farkında olmadan aslında

Peygamber Efendimizin sünnetini icra etmektedir.

Meselâ, üzerinde yeni bir elbise görülen kişi için toplumumuzda kullanılan bazı ifadeler vardır: "Üzerinde eskisin, üzerinde paralansın/parçalansın, sağlıkla eskit, güle güle kullan" bunların en yaygın olanlarıdır. Bununla yeni elbise giyen kişiye, başına kaza belâ gibi bir hal gelmeden elbisesini sağlık ve afiyetle eskitmesi, bir anlamda uzun ömür ve sağlık duası yapılmaktadır. Türkçe'de kullanılan "üzerinde eskisin, üzerinde paralansın" vb. ifadelerin yeni giysi giyen hakkında uzun ömür ve sağlık duası anlamına gelmesi Arapça'daki kullanım için de geçerlidir. Yani Araplar da bu tür ifadeleri aynı maksatla kullanmaktadır. Hadis kitaplarımızda, Hazreti Peygamberin yukarıdaki ifadenin aynısını, yeni elbise giyen bir kişiye kullandığı görülmektedir:

Bir gün Rasûlüllah'ın (s.a) vahiy kâtiplerinden ve ilk Müslümanlardan olan Hâlid b. Saîd b. el-Âs (r.a.), Habeşistan hicretindeyken doğmuş olan küçük kızını Hz. Peygamberin yanına getirmişti. Rivâyetlerde Ümmü Hâlid künyesiyle zikredilen ve ismi Eme olan küçük kızın üzerinde sarı bir fistan vardı. Allah Rasûlü (s.a.s.) üzerindeki sarı elbiseyi görünce Ümmü Hâlid'e Habeşçe "güzel" anlamına gelen "seneh seneh" buyurdular. Herhalde bununla hem küçük kıza Habeşistan'da öğrendiği dille latife yapmak hem de üzerindeki elbisenin kendisine ne kadar güzel yakıştığını ifade etmek istemişlerdi. Ümmü Hâlid, Peygamberimizin arkasına geçip iki kürek kemiği arasında bulunan ve peygamberlik mührü denilen irice 'ben'le oynamaya başlayınca babası, muhtemelen Rasûlüllah'ı (s.a.s.) rahatsız ettiğini ve saygısızlık olacağını düşünerek, böyle yapmaması için onu uyardı. Bunun üzerine Hazreti Peygamber Hâlid'e çocuğu rahat bırakmasını söyledi ve Ümmü Hâlid'e dönerek üzerindeki elbiseden dolayı şöyle buyurdu: Eskit/yıprat, yırt/par(ç)ala. Allah Rasûlü (s.a.s.) bu sözleri üç defa tekrarladı.

Yine Ümmü Hâlid'in naklettiği benzer bir rivâyet şöyledir: Rasûlullah'a (s.a.s.) benekli siyah küçük bir elbise getirilmişti. Yanındakilere "bunu kime giydirmemi uygun bulursunuz" buyurdu. Herkes (bir fikir beyan etmeksizin) sustu. Bunun üzerine "Bana Ümmü Hâlid'i getirin" dedi. Ben Hazreti Peygamberin yanına götürüldüm. Elbiseyi (mübarek) elleriyle bana giydirdi ve iki defa "üzerinde eskisin, üzerinde paralansın" buyurdu. Allah Rasûlü (s.a.s.) elbisenin yeşil veya sarı beneklerine bakıp eliyle de beni işaret ederek şöyle demeye başladı: "Ey Ümmü Hâlid, bu sana ne de güzel (yakıştı), bu sana ne de güzel (yakıştı)."

Bu olayın sahâbîler arasında duyulup yaygınlaşmasından olsa gerektir ki, içlerinden birisi yeni bir elbise giydiğinde tebrik maksadıyla ona şöyle derlerdi: "(Sağlıkla) eskitesin! Allah sana onun yerine başka bir (yeni) elbise nasip etsin!".

Buhârî (ö. 256/870) Sahîh'inin farklı yerlerinde biraz değişik lafızlarla verdiği Ümmü Hâlid rivâyetlerinden birisine "Yeni giysi giyene ne denir?" şeklinde bâb başlığı koyarak Hz. Peygamber'in kullandığı "üzerinde eskisin, üzerinde paralansın" ifadesinin müslüman kültüründe yer etmesi gerektiği yönündeki kanaatini izhar etmiştir. Ebû Dâvud (ö. 275/889) da ilgili hadisin bâb başlığını aynen Buhârî gibi koymuştur. Görüldüğü gibi Hazreti Peygamberin bu yöndeki ifade ve tavsiyeleri aynı veya benzer ifadelerle kültürümüzde yer etmiş olup varlığını halen sürdürmektedir.

Son bir örnek olarak zikredecek olursak misafir ağırlama adabına dair geleneklerimizin önemli bir kısmının dayanaklarını da hadislerde bulmak mümkündür. Bu konudaki yaygın âdetlerimizden birisi, ev sahibinin misafirleri uğurlarken genellikle dış kapıya kadar onlara eşlik etmesidir. Köylerde ve müstakil evlerde bu uygulama bahçe kapısına kadar misafirlerle birlikte çıkmak şeklinde yapılırken, artık apartman tipi yerleşimin çoğaldığı şehirlerde ev sahibinin dış kapıya kadar misafirlere eşlik etmesi suretiyle olmaktadır. Ebû Hüreyre'den gelen bir rivâyete göre Hz. Peygamber şöyle buyurmuşlardır: "Kişinin (uğurlamak için) misafiriyle birlikte evin kapısına kadar çıkması sünnettendir". Tabiatıyla bu, bazı değerlendirmelere göre mutlaka yapılması gereken, yani bağlayıcı bir sünnet olmamakla beraber, konuğa olan saygının bir ifadesi ve ev sahibinin nezaket ve zarafetinin bir göstergesidir.

Konuyla ilgili İbn Abbas'ın mevkuf bir rivâyetinde kişinin, kendiliğinden evine gelen misafire yaptığı gibi, davet düzenlediği zaman da ayakta durarak konuğunu uğurlaması gerektiği söylenmiştir. "Kişinin, din kardeşini davet ettiğinde, davetli, bulunduğu yerden çıkıncaya kadar ayakta bekleyerek ona refakat etmesi sünnettendir." Günümüzde bu uygulama düğün ve sünnet gibi davetlerde aynen devam etmektedir. Davet sahiplerinden bir veya iki kişi, hem konuklar gelirken hem de giderlerken ana girişte onları karşılayıp uğurlamaktadırlar.

Sahâbe ve sonraki nesiller Peygamber Efendimizden öğrendikleri bu nazik ve zarif davranışı sergilemişlerdir. Söz gelimi kaynaklarda Ebû Bürde b. Ebû Musa'nın bir uygulaması görülmektedir. Ebû Bürde şöyle demiştir: Abdullah b. Selâm'ın yanına oturdum. Bana "Sen yanımıza gelip oturdun ancak bizim de kalkma vaktimiz geldi" dedi. Bunun üzerine ben "Tabii ki, dilediğin zaman gidersin" dedim. Abdullah gitmek için kalktı, ben de kapıya varıncaya kadar ona refakat ettim.

Netice olarak hadis/sünnet, farkında olalım veya olmayalım günlük hayatımızın pek çok kesitinde uyguladığımız bir gerçeklik ve yaşantımızın bir parçası olmaya devam etmektedir. ۞

Özel ve Toplumsal Hayatta Önemli Bir Etken Olarak

AKLIN İYİ GÖRDÜĞÜ ŞEYLER

A‘RÂF SÛRESİNİN 199. ÂYETİNİN TEFSİRİ

خُذِ ٱلْعَفْوَ وَأْمُرْ بِٱلْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

Sen af yolunu tut, örf ile emret ve kendini bilmezlerden yüz çevir! (el-A‘râf, 7/199)

DR. SEFER HASANOV YİE ÖĞRETİM GÖREVLİSİ

MA‘RÛF, İSLÂM’DAKİ SON derece mühim kavramlardan birisidir. Bu kavram, akıl veya din (vahiy) tarafından iyi görülen her davranışı ifade etmektedir. Kur’ân-ı Kerim’de 21 defa zikredilen ma‘rûf, 20 defa ism-i mef‘ul ve bir kere de fiilden türetilmiş isim olarak geçmektedir. Böyle olmasının amacı, muhtemelen, bu kavramın dinamik yapısını belirtmek, aklın her zaman fert ve toplumun faydasına olup dinin mübah kıldığı sınırlar içerisinde bulunan davranışları arayıp onaylaması gerektiğini vurgulamaktır.

Daha İslâm öncesi Arap şiirinde iyi davranış anlamında kullanılan

bu kavramın hem Mekke, hem de Medine dönemlerinde Kur'ân-ı Kerim'de de zikredilmesi dikkat çekicidir. Maalesef günümüzde Müslümanların çoğu bu ifadeyi sadece Kur'ân ve sünnetin emrettikleri ve tavsiye buyurduklarıyla sınırlı tutmaktadır, oysa Kur'ân'ın bizzat kendisinden de anlaşıldığı üzere ma'rûf/örf çok daha geniş kapsamlı ve kuşatıcıdır.

Ma'rûf kelimesinin kökü tefekkür ve tecrübe sonucunda bir şeyi akledip anlamayı ifade etmektedir. Bu ise bizlere ma'rûfun, faydası akılca onaylanan ve tecrübe ile sabit olan davranışlar olduğu sonucunu vermektedir. Bu yüzden ma'rûf (genel kabul göreni) olana uyma emretme ile ilgili hüküm hem Mekke, hem de Medine döneminde vahyedilmiş ve ma'rûf hem inananlara, hem de inanmayanlara yöneliktir, zira din ile ilgili bir husus değil de akılla ilgilidir. Aynı zamanda din ile ilgili bir husus sözkonusu olduğunda Kur'ân, Asr suresinde (103/3) olduğu gibi, tavsiyeyi öğütlemekte veya Nahl suresinde (16/125) görüldüğü üzere daveti teşvik etmektedir. Zikredilen Mekkî ayetten de anlaşıldığı üzere ma'rûfun emredilmesi, inananların bulundukları yerde çoğunluk veya azınlık olmasıyla da alâkalı olmayıp her hâlükârda bir yükümlülükleridir.

Bu ayette örf/ma'rûf ifadesi vasıtasıyla din tarafından kabul edilen davranış ve ilişkilerin oluşması ve yerleşmesinde aklın önemli bir etken olduğu ortaya konmuştur. Yine bu kavramla dinin başlıca amaçlarından birisinin insana fayda sağlamak olduğu açıklanmaktadır.

Zikrettiğimiz ayette ma'rûfun emredilmesi ile ilgili hüküm üçlü bir yapının parçası olarak sunulmuştur. Bunun içeriğinde af ve cahillerden yüz çevirme tavsiyesi de vardır ki, bununla düşmanca yaklaşımlara sahip ve provokasyonlara müsait ortama yönelik davranış modeli oluşturulmaktadır. Bu davranış modeline göre, ma'rûfun emredilmesi geçmişle ilgili affedici olma ile birlikte yürümeli, fakat bu zorunluluk veya baskıdan kaynaklanmamalı, intikam da dahil olmak üzere farklı ihtimaller arasında bilinçli bir seçim sonucu olmalıdır, hatta küfredenler ile provokatörlere karşı sabır göstermenin bir eseri olmalıdır.

Bu ayetle dinin özel ve toplum hayatında yaşanması için İslâm'ın temel kaynaklarınca onaylanmış ve insanlarca genel kabul gören ilke ve davranışları tebliğ edip yayma gayreti göstermek suretiyle iman sahiplerine sonsuz bir hareket alanı açılmıştır.

Kim olduğunu hatırladın mı?

Kuş gibi ufak yüreğiyle,
Güzel şefkatiyle sevdi bizi.
O da bir babaydı merhametli,
Vardı kızları dünya güzeli.
Gurur duyardı,
Severdi,
Ağlardı.

O da bi evlâttı aslında
Anne baba şefkati görmedi
Yüreği parçalandı, sabretti,
Asla yenik düşmedi
Bildi ki
Bir gün görecekti.

Yarası vardı belki derin,
Yalnız sanırdı kendini
Haticeydi yarasını sarmasını bilen.
Arkadaş oldu, eş oldu, yoldaş oldu.

Bir boşluk vardı yüreğinde
Allahı buldu, sımsıkı sarıldı.
Gerçeği bildi ve bildirdi
Uğruna herşeyi göze aldı.

O Rasûlüllah, dünyaya rahmet idi.

D. AKTAŞ

BİZ KOCAMAN BİR AİLEYİZ

MERVE AZİZ MUHABİR

Derler ki bilgi herkese verilirmiş, fakat sadece hakedenler alırmış. Aycihan, Müzeyyen ve Mehmet hikayenin başkahramanları. Sofya'da Yüksek İslam Enstitüsüne nasıl geldiklerini, neler beklediklerini, hayattaki hedeflerini konuştuk onlarla…

Aycihan Ahmet, Şumnu'nun Velibey (Milanovo) köyünden. 19 yaşında. "Nüvvab" mezunu. Şu anda Yüksek İslam Enstitüsünde okuyor. Burda okumayı Allah'ın bir lütfü olarak görüyor. "Okulumuzda kimin bir derdi sıkıntısı olsa herkes yardıma koşar, okulumda en sevdiğim şey bu. Biz burada kocaman bir aileyiz." diyor.

Kendisini geliştirmek için eline geçen her fırsatı değerlendirmeye çalışıyor. Eğitici kurslara ve kamplara katılmayı seviyor. Severek okuduğu yazarlar İskender Pala, Nurdan Damla, Emine Şenlikoğlu, Ahmet Günbay Yıldız, Alex Haley. Sosyal faaliyetlere, yetim çocuklar için hazırlanan kampanyalara, kitap tanıtımlarına katılmaya gayret ediyor.

Başörtüsü ve Müslüman kadının sosyal hayattaki yerini konuşurken şu düşüncelerini paylaşıyor Aycihan: "Müslüman bir kadının toplumda nasıl karşılanacağı kendini nasıl kabullendiğine bağlıdır. Eğer kendi ile barışık ve özgüven sahibi ise toplumda kendisine yer yapar Allah'ın izni ile." Okul bittikten sonra öğrencilik hayatına yüksek lisans yaparak devam etmeyi düşünüyor.

Müzeyyen Razgrat'ın Karaağaç (Brestovene) köyünden. Sofya Yüksek İslâm Enstitüsünde dördüncü sınıf öğrencisi. Kitap okumayı seviyor. En sevdiği yazar Emine Şenlikoğlu. Bu yazarın "Maria" isimli romanının tesettüre girmesine de vesile olduğunu söylüyor. Edebiyatı, özellikle de divan edebiyatını ve tarihi çok seviyor. Liseden sonra hemen Bulgaristan Başmüftülüğüne hafızlık eğitimi için başvuru yapıyor ve her yıl Başmüftülüğün organize ettiği Bursa İnegöl'deki hafızlık kursuna katılıyor. Fakat dini bir okuldan gelmediği için kursta epey zorlandığını söylüyor Müzeyyen. Sonra Türkiye'de İlâhiyat Fakültesine kaydolmaya karar veriyor, çünkü dinî bilgilerde temeli olunca hafızlığı daha kolay yapabileceğinden emin. Hafızlığa olan ilgisi ise tesadüfen Türkiye'de iken 2-3 günlüğüne bir hafızlık kursunda bulunması ile başlıyor. Kursun hocası, güzel Kur'ân okuması ve Kur'ân'ı anlaması ile Müzeyyen'i çok etkiliyor ve içinde her geçen gün daha da büyüyen bir istek doğuyor - hafız olabilmek. Fakat ne hikmetse, diyor Müzeyyen, Türkiye'de ilahiyat okumak için son tarihi kaçırdım ve bir yıl beklememek için Sofya Yüksek İslâm Enstitüsüne kaydoldum.

Ve Sofya'da artık! Şehir büyük, o tek başına, nasıl yapar, başörtülü olarak sıkıntı olur mu derken Enstitüye geldiğinde bütün korkularını yeniyor. Onun gibi olan, onu anlayan arkadaşlar ediniyor ve yeni tecrübeler kazanarak yeni hedefler belirliyor kendisine.

Okulda uzun zaman aradığı huzurlu, sakin, samimi bir çevreyi buluyor. "Bilirsiniz İslâmî bir çevrede uzun zamandır olmayanlar böyle bir çevreye özlem çekerler ve ihtiyaç duyarlar, işte öyle bir duygu mu nedir bilmem, bunu çok farklı hissetim." diyor.

Ve devam ediyor: Yüksek İslâm Enstitüsünde okumak büyük bir fedakârlıktır, aslında dört mevsimi bir arada yaşamak gibidir, olması gerekenleri ve olmaması gerekenleri bir arada görmek gibi bir şey. Bunlara rağmen Bulgaristan'da bizim için dini okullarımızın olması ve orada rahatça tesettürlü olarak eğitim alabilmemiz büyük bir başarı ve şükretmeyi gerektiren bir nimettir.

Okuldan kalan boş zamanlarında

çeşitli sosyal aktivitelerde yer alıyor. En çok da çocuklarla ilgilenmeyi seviyor. Sosyal aktiviteden konu açmışken Müslüman ve başörtülü kadının sosyal hayattaki yerini de konuşuyoruz. Müzeyyene göre "Müslüman bir

kadının sosyal hayattaki yeri 40-50 yıl önce şimdikinden çok farklıymış şimdi çok farklı. Müslüman olmayan insanlar İslâm hakkında yanlış bilidkleri şeylerden dolayı sosyal bir faaliyette başörtülü bir kadın görünce hayrete kapılıyorlar. Sofya büyük bir şehir ve her türlü insan var, bazıları bizi başörtülü görünce İslâma duydukları öfke ile bakıyor, bazıları da çok mütevazı: "Dininizin sembölü olan başörtüyü dininize bağlılığınızdan dolayı taşıyorsunuz" diye bizi tasdik ediyorlar."

Okuldan sonra ne olacak ya da "şimdi nereye sorusu var mı?" Müzeyyen'in düşüncelerinden. Hayır. Ona göre bu soruyu sadece hayatta hedefi olmayanlar sorar. Çünkü o hedeflerini belirlemiş, mezun olduktan sonra Yüksek lisans ile eğitimine devam etmek istiyor ve aynı zamanda hafız olma hayalinden de vazgeçmiyor. "Kim bilir belki hikâyenin başladığı hafızlık için çıktığım yollarda devam ederim... " diyor.

Mehmet Ali, Filibenin Rahmanlı (Rozino) köyünden. 2007 yılında Sofya Kütüphanecilik Üniversitesi olarak bilinen UNİBİT'te okumaya başlıyor. Üniversite yıllarında "Studentski grad" semtinde kalırken İslamı daha yakından tanıma imkanı buluyor ve daha fazlasını aramaya başlıyor. Normalde, diyor, bu semt "günahların yaygın olduğu yer" olarak biliniyor, ama benim maneviyata yaklaşmam için vesile oldu. Sonraki yıllarda dini öğrenme arzusu gittikçe daha çok artıyor ve Yüksek İslâm Enstitüsüne getiriyor onu hayat yolları.

Fakat yine de küçük de olsa bir tereddütten geçerek geliyor buraya. Bakıyor Enstitü çok küçük,resmî ama akreditasyonu yok, ve çevresinde ise buraya başlayıp da mezun olamayan bir sürü tanıdığı var. Ne yapmalı? Ama İslâm'ı öğrenme arzusu onu ısrarla buraya çekiyor. Gelip görecek. Ve öyle de oluyor. Çünkü İslam'ı öğrenmek için Bulgaristan'da en uygun yer Yüksek İslâm Enstitüsü Mehmet için.

Ortama bakıyor önce. Öğrencilere herşey sağlanmış – yemek, yurt, kitap, burs... Bir öğrencinin ihtiyacı olan herşey var yani. Fakat, diyor Mehmet, iyi olan yönü şu ki, ne kadar da küçük olsa bu Enstitü ne istediğini bilenler için var. Buraya öylesine gelen ve nasıl olsa mezun olurum diyenler burdan mezun olamıyor, diyor. Öyle bir an geliyor ki kendileri bırakıyor okulu. "Açıkçası buna seviniyorum. Çünkü atasözünde de dendiği gibi, yarım doktor candan, yarım hoca da insanı dinden eder."

Okuldan kalan boş zamanında seyahat etmeyi ve okumayı çok seviyor. İnsanın kendi kabuğundan çıkıp, hayatı tanıması gerektiğine inanıyor. Öğrenerek yaratılanları tanımak... Her yolun ve her kitabın insana bir şey kattığını söylüyor.

Bu okulu bitiren bir genç nerede çalışabilir? Çok kolaydır imam, vaiz, müezzin demek. Ama hayır. Doğru soru, bu gençlerin çalışmak için ne kadar hazır oldukları? Sorulması gereken soru bu, diyor Mehmet.

Enstitü, gençleri başarılı bir iş ve hizmet hayatı için iyi yetiştiriyor mu peki? dersek. Mehmet yine herşeyin öğrenciye bağlı olduğuna inanıyor. Çünkü bilgi isteyenler ve arayanlar içindir. Hocalara gelince... Hocalar her şekilde öğrencilere destek olmaya çalışıyor. Hatta başka üniversitelerden hocalar bile ders veriyor Enstitüde. Bu da farklı bir tecrübe ve bakış açısı getiriyor. Soru yine öğrenciye kalıyor: bilgi hazinesini genişletmeye ne kadar hazır, bunu ne kadar istiyor?

GELGİTLER

Karakuz fıkır fıkır komitacı dolu
gece demez, gündüz demez
ayın ayazı demez, öğleyin karanlığı demez
dere tepe, çalı çırpı kaltaban kesilir
kesilir kesilir
Karakuz ormanında kesilir durur
Silistre'nin kervan yolu...
Doru atlar yorulur,
buğday yüklü arabalar soyulur
isyanı çağrıştırır çanları buhur tütsülü kiliselerin
şu Dobruca ki bir diyar-ı yed-î emin
han odalarında Bulgaristan'a ilhakı konuşulur
şu Dobruca ki Oğuz'dan kalma bir ezeli yurt
salâ sesleriyle ağlayan yorgun sükût
muhacirliğe zorlanır Türk boyları
Köstenceler'den, Varnalar'dan kalkar
kalkar durur umudun göç vapurları...

II
Bir tutam pelin otu Dobruca bozkırından
bir yudum su Kıdırşık çeşmesinden öğle vakti
içer durur Bosna köylü Hüsnü Efendi
içer de kendinden geçer ecdadın efkar burcunda...
acı acı gülümser Baltacı Yeniköylü Ali Rıza Hoca
gülümsemeleri kamenin turuncu
oynaşıp durur kırçıl palabıyığının ucunda...

Eyyy gidi o eski günler!
Hamdullah Suphi Tanrıöver Beyler
teşrif eder Silistre'yi Bükreş'e gider
hoş gelir, hoş gider
can feda
can kurban
eli kınalı, gözü sürmeli, güzelim Anadolu'dan
Bucak'ta açılan Gagoğuz mekteplerine
gönül dolusu kucak kucak alfabe gider...
Ey gidi Ali Rıza Hoca!
Ey gidi Hüsnü Efendi!
Bin dokuz yüz kırkta Ruslar bastı da sizi
o Gagoğuz bucağında bir köy okulunda anadilli
anılarınız gözüyaşlı ağarmakta orada
anılarınız hep daha gözü yolda o Türk ocağında...

III
Bir tutam pelin otu Dobruca bozkırından
bir yudum su Hotulca pınarlarından
bir Cuma akşamı Nasuf Usta
iki eli Mushaf'ta
yemin eder
param, altınım yoktur der...
Komitacılar basmış evini
ak sakalından iner bir ince kan seli
kızıl kor koymuşlar kuşağına
yakarlar, yakarlar, yakalanırlar
davaları görülür Hacıoğlu Pazarcık'ta
Hacıoğlu Pazarcık şehrinde can pazarda
davacı değilim der Nasuf Usta
gözyaşlar sel olur ak sakalında...

Eyyy gidi Nasuf Usta!
Eyyy gidi o eski günler!
Ecdat diyarı Dobruca haram mı oldu sana?
Ve kalkar durur göç kervanları Hotulca'dan
buruk buruk bakar Köstence limanı
umuda yüzen göç vapurları ardından...

IV
Bir tutam pelin otu Dobruca bozkırından
bir yudum su Kıdırşık çeşmesinden velvele vakti
yoldan gelmiş, yorgun gelmiş, Nazım Hikmet içer
içer de yudum yudum kendinden geçer
"İslâyım ba
çok islâyım aranızda
diliniz dilim soydaşlarım benim,
ama adlarınızdaki bu ef'ler, of'lar
Anadolu'ya bu göç de neyin nesidir?"
der..
Koca Nazım bilemez
Dobruca'nın köylerinde
Bulgar komitacıları gezer geceleri
muhacirliğe zorlanır Türk boyları
Köstenceler'den, Varnalar'dan kalkar
kalkar durur umudun göç vapurları...

GALİP SERTEL
AKPINAR

KAHVE SUNUM USULÜ

Kültürümüzde misafire kahve sunumu başlı başına bir merasim, daha da önemlisi tamamen bize özgü bir kültürdür.

Bu sunumda nezaket, nezafet, nezahet, saygı, sevgi, değer verme vardır. Özü misafiri rahatlatmak, bulunduğu mekândan hoşnut olmasını ve bulunduğu müddetçe keyif almasını sağlamaktır. Aldığı keyfin karşılığı ise duadır.

Misafir önce "Soygun odası" denilen dinlenme odasına alınır, yapılacak ikramların özellikle de kahvenin tadına varabilmesi için dinlenip rahatlaması sağlanır.

Aç ise doyurulur. Ama misafire aç olup olmadığını sormak nezaketsizlik sayıldığından önce bir bardak su ikram edilir.

Su içmenin de kaynağı sünnet olan bir adabı vardır. Şimdiki gibi bir solukta lıkır lıkır içilmez, iki kez ara verilir, üçüncüsünde bitirilir, suyu getirene "su gibi aziz ol" diye dua edilir.

Misafir uygun kelimelerle teşekkür ederek suyu geri çevirmişse, aç olduğu anlaşılır, sofra odasına alınır.

Bazen de su misafire kahve ile birlikte sunulur. Misafir suyu içmişse aç olduğunu, kahveyi içmişse tok olduğunu belirtmiş olur.

Bazen de su yerine zemzem ikram edilir. O takdirde mutlaka ayağa kalkılır, kıbleye dönülür, üç solukta içilir, her solukta henüz duyulacak şekilde besmele çekilir, sonunda "elhamdülillah" denir. Bardak boşaldıktan sonra da "Cenab-ı Allah hepimize menbaından içmeyi nasip etsin" diye dua edilir.

Kahve ile suyun kadim kültürümüzde muhteşem bir birlikteliği var. Aslında bunlar birbirini tamamlayan üç kardeştir: Kahve, su, lokum...

Misafire, kahve ve su ile birlikte "Gülbahar sahan" adı verilen tabakta lokum da ikram edilir.

Önce lokum yenir, tadı ağızda iken kahve içlir.

Kahvenin makbul olanı evde kavrulup çekilen ve mangal külünde pişirilen kahvedir. Buna "kül kahvesi" derler.

Kahve fincanları, kahvenin daha geç soğuması, köpüğü daha uzun süre tutması, için, alt kısmı geniş, üst kısmı dar şekilde olur.

Nasreddin Hoca bir gün misafirliğe gitmiş. Ev sahibi, cimriliğiyle meşhur kaba-saba biri olduğu için, yemek bahsini açmadan, su ve uyku bahsine girmiş:

-"Efendi susuz musun, uykusuz musun?"

Hoca, karnının aç olduğunu son derece nazik bir şekilde şöyle ifade etmiş:

-"Yolda bir çeşme başında kestirmiştim." ۞

Dinimizde örf ve âdetin yeri var mıdır?

Her toplumun kendine özgü örfü, âdeti vardır. Örf, çoğunluğun benimseyip yapmakta oldukları işlerdir. Âdet ise, alışılagelen bir işi, davranışı sürdürmek, demektir.

Örf ve âdet terimleri, İslâm hukukunda eş anlamlı olarak kullanılır. Örf, Kur'ân ve sünnette, aklın ve dinin güzel gördüğü iyilik ve ihsan manasında „marûf" şeklinde geçer.

İslâm hukukunun dünya ve ahirete ilişkin hükümleri, dört kaynaktan alınır. Bunların yanında örf de fıkıhta bir delil ve hüküm kaynağı kabul edilir.

Hazreti Peygamber (s.a.s.) bu konuda *„Müslümanların güzel gördüğü şey Allah katında da güzeldir."* (Ahmed b. Hanbel, I, 379) buyurmuşlardır. Örfün dinî bir delil sayılması, Kur'ân ve sünnete uygun olması ile sınırlıdır. Aksi takdirde örf, geçerli bir delil olmaz.

Buna göre örf ve âdetler iki kısımdır: Sahih olanlar ve fâsid olanlar.

Sahih örf: Şer'î bir delil ile çatışmayan, haramı helâl kılmayan, bir emri yok etmeyen örftür. Meselâ, nişanlıya hediye olarak verilen elbise ve ziynet eşyalarının mehirden sayılmaması örf ile sabit şer'î hükümlerdendir.

Fâsid örf: Şer'î bir delil ile çatışan, haramı helâl sayan, bir emri bâtıl kılan örftür. Meselâ, insanların düğünlerde münkerât işlemeleri, kumar oynamaları gibi. Bunlar hepsi fâsid örflerdendir ve onları takip etmek câiz değildir. ۞

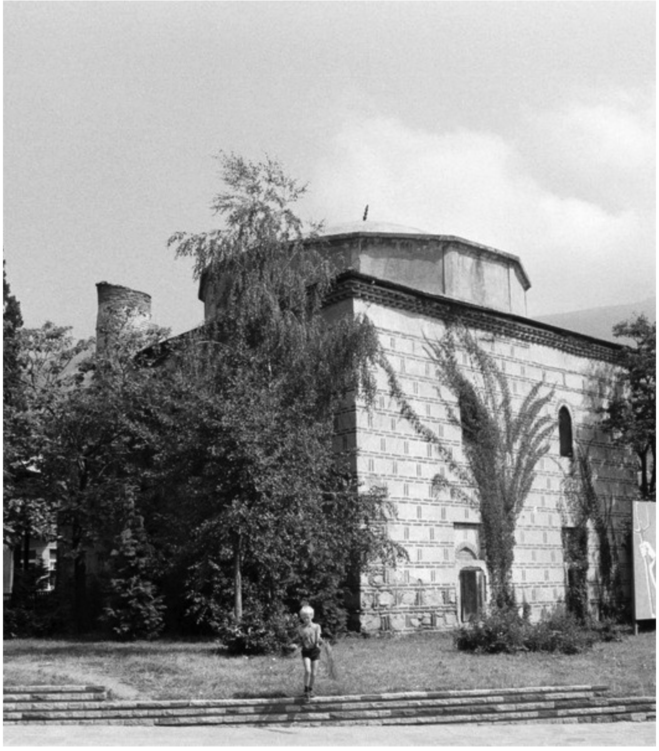

KARLIZÂDE ALİ BEY CAMİİ

SALİH DELİORMAN ARAŞTIRMACI

Koca Balkan'ın eteklerinde Filibe yakınlarında bulunan Karlıova/Karlova (Karlovo) kasabası Osmanlılarca kurulmuş bir yerleşim yeridir. II. Bayezid döneminin meşhur komutanlarından olup aslen İtalyan köklü asil ailelerinden gelen Karlo Toko'nun soyundan Karlızâde Ali Bey bu kasabayı bir Türk yerleşim yeri olarak kuran kişidir. Kendisi aynı zamanda Cem Sultan'ın lalası olan Karlı oğlu Ali Bey, II. Bayezid'in cami yaptırmak şartıyla kendisine mülk olarak verdiği ve Şahin olarak adlandırılan Suşitsa köyü topraklarına bir cami yaptırmıştır. Zamanla bu cami etrafında gelişen yerleşim yeri Suşitsa köyünü de içine almış ve bugünkü Karlova kasabası meydana gelmiştir. Osmanlı'nın son dönemlerinde kasabada 7 cami bulunmaktadır. Bunların arasında bugün ayakata olan Yalı Cami, 1960'larda yıkılan Kırmızı Cami de vardır, ancak Feliks Kanitz'in de belirttiği üzere en büyükleri, zamanla Kurşunlu Cami olarak meşhur olan Karlızâde Ali Bey'in camisidir.

Cami, 890/1485 yılında yapılmıştır. Ancak vakfiyesi 1496 yılında Karlızâde Ali Beyin Karaman valiliği zamanında hazırlanmıştır orada korunmuştur. Vakfiyenin bir sureti de Karlova Tarih Müzesinde korunmaktadır. Arapça hazırlanan bu vakfiye sureti üzerine değişik çalışmalar yapılmış, D. İhçiev tarafında 1911'de, B. Nedkov tarafından da 1966'da hem tercüme edilerek yayınlanmıştır.

Caminin kitabesi Arapçadır: olup giriş kapısının üzerinde bugüne kadar korunabilmiştir:

"Benâ hâze'l-câmia'ş-şerîfe bi-avni'l-meliki'l-mennân

Aliyyü'bnü Karlı ellezi lâlâ Cem Sultân ibnü Sultân Muhammed

İbnü Sultân Murâd Hân fî târîhi seneti tis'îne ve semâni mietin ve bekıye ilâ inkırâdı'z-zemân."

Anlamı: "Bu şerefli camiyi lütfu bol olan melikin (Allah'ın) yardımıyla Sultan Murad Han oğlu Sultan Muhammed oğlu Cem Sultanın lalası Karlı oğlu Ali sekizyüz doksan seneli tarihte bina etti. Zamanın yıkımına kadar bâkî kalsın."

Bugüne kadar Karlova merkezinde büyük zorluklarla korunabilen cami, hem vakfiyesi hem de 1923 yılında Bulgar devletince tanzim edilen tapusuyla Başmüftülüğün mülkü olmasına rağmen, Karlova belediyesince ele geçirilmeye çalışılmaktadır. Ancak Başmüftülük caminin sahibi olduğunu bir kez daha ispatlamak için mahkemeye başvurmuş ve ilk mercide davayı kazanmıştır. Ancak yapılan hukuksuz baskılar sonucunda caminin mülkiyeti ile ilgili dava askıya alınmıştır.

Çok fazla büyük olmamakla birlikte cami, tarihî, kültürel ve mimarî değere sahiptir. O yüzden 1964, 1970 ve 1976 yıllarında yerel mimarî ve sanatsal kültür abidesi olarak ilân edilmiştir.

Cami, medrese ve türbesi de bulunan bir külliyenin parçası olarak yapılmıştır. Ancak zamanla sadece cami kalmıştır. Bazılarının iddia ettiği gibi kilise temeli üzerine kurulmamış, boş bir araziye yapılmıştır. Caminin ibadet mahalli küp şeklinde olup 10,40 x 10,40 m ölçülere sahiptir, yüksekliği ise 11,40 metredir. Büyük olan kubbesi bütün camiyi kaplamakta ve dört dış duvar tarafından taşınmakla beraber dört pandantifin oluşturduğu sekizgen kasnağa oturmuştur. Çift sıra pencereleri bulunmaktadır. Mihrabı orta derinlikte olup üst kısmı mukarnaslı, içi ise akan damla motifleri ve iri yapılı unsurlarla süslenmiştir. Minberi ahşap yapılıdır. Mahfili kapının üzerinde ve yana doğrudur. Kapısı ahşap olup etrafı süslenmiş ve üstüne kitabesi yerleştirilmiştir.

Caminin dış duvarları karma teknikle taş ve tuğladan örülmüştür. Her kaba yontulmuş taş sırası arasına iki sıra tuğla konulduktan başka yine her taşın arasına dikine bir çift tuğla yerleştirilmiş, böylece renkli ve göz oyalayıcı bir görüntü elde edilmiştir. Son cemaat mahallini teşkil eden giriş kısmında mihrap taklidi olan bir niş bulunmaktadır ve orjinal bir yapıdadır. Bu niş üzerinde Arapça yazı bulunmaktadır, ayrıca caminin giriş kısmındaki duvarlarda da farklı dönemlerde kalemle yazılmış değerli edebî metinler vardır. Caminin son cemaat mahalli çardak tipinde olup ahşap kolonlara oturtulmuş ahşap çatılıdır ve etrafı da ahşap korkulukla kuşatılmıştır. Caminin minaresi kubbeye kadar yıkılmıştır.

Cami, tahminen 1930'lu yıllardan beri ibadete açık değildir. 2000'li yılların başında Filibe Müftülüğü tarafından oldu bittiye getirilip açılmaya çalışımışsa da gerekli maddî imkânlar bulunup muvaffak olunamamıştır.

ON YILIN HABERSİZLİĞİ

[Vefa... Osman Aziz denince aklıma ses gelir, saz gelir, köy gelir, "Filiz" gazetesinde okuduğum yazıları, radyoda defalarca dinlediğim türküleri... Kısaca Osman Aziz denince aklıma "öz" gelir... Beni ben yapan ne varsa bu topraklarda, çoğunu hiç görmediğim hiç tanımadığım insanlardan aldım... Bazen bir söz ile verdiler öz'den geleni, bazen bir sesle, ama verdiler... Osman Aziz gibi! Minnetle, özlemle anıyoruz... Müslümanlar dergisi gazete iken belirli dönemde Başredaktörlüğünü yapan Osman Aziz'i 15 Ekim 2007'de kaybettik... Ruhuna Fatiha! Ö. T.]

"Adım gitti, sözüm gitti
Bir çift mavi gözüm gitti
Özüm, öküzüm gitti
Ama özüm gene sende Bulgarya!"

Bu mısraları kaleme alan şairimiz ve ünlü ses sanatçımız Osman Aziz ile elli iki yıl beraberliğimiz oldu.

O ve onunla beraber aynı senede kaybettiğimiz sonsuzluk yolunun seçkin yolcuları hakkında ciltler dolusu kitaplar yazılabilir. Ben burada ancak yılların unutturamayacağı şair ve Bulgaristan Türklerinin varlığına can katan şahane ses sanatkârımız Osman Aziz ile ilgili birkaç kısa anımı dile getirmek istiyorum.

Yıl 1955. Henüz Kırcaali Türk Pedagoji Okulunu üstün başarıyla ikmal etmiştim. Koşukavak kasabamızda da Türk lisesi Türk çocuklarına 8, 9 ve 10. sınıflarda Türk dili ve edebiyatı derslerine beni davet ettiler. Fakat iş bununla kalmadı. Ruhiyat (psikoloji), mantık ve jeoloji derslerinin de Türkçe verilmesi zorunlu olduğundan onlar da bana kaldı.

Osman, o yıl 10. sınıf öğrencisiydi. Son derece çalışkandı. Dersler dışında şehir kütüphanesinden Türkçe ve Bulgarca kitaplar alıp fırından taze ekmek almışçasına çabuk elden okuyup yenileriyle gecelerini gündüz ediyordu.

Kitaplaştırdığı şiir ve düz yazılarında belirttiğince "altmış yaşıma geldim, Bulgar dilini halâ dürüst ve düzgün öğrenemedim" demesine rağmen, lise öğrenimini Bulgar asıllı öğrencileri imrendiren bir başarıyla tamamladı. Olgunluk sınavlarında başkent Sofya'dan gönderilen Eğitim Bakanlığı temsilcisini şaşırttı ve "Bu öğrenci muhakkak üniversite tahsiline devam etmelidir!" kararını vermesine sebep oldu. Ve 1957-1958 ders yılında alâcımız Osman Aziz ve ben hep birlikte Sofya "Kliment Ohridski" Üniversitesinin Türk Filolojisi Bölümüne kabul olunduk. Adlarımızı listelerde görünce dünyalar bizim oldu. Ama kaydolmaya sıra gelince, işler çetrefilleşti. Mesele senin başarına, hak ve hukuna değil, nüfusta kayıt olduğun belediyeden ve parti komitesinden verilen "harakteristika" belgesine bağlıydı. Osman ile benim pedagoji okulu arkadaşım, yine Osman'ın köydeşi Cevdet'e: "Kaydolamazsınız! Sizin babalarınız hocaymış!" deyip kestirip attılar. Osman ve Cevdet ile birlikte soluğu Eğitim Bakanlığında aldık. Orada da taşa çarptık. Başvurduğumuz şubede, dıştan albenisi olan bir bayan "Ama oraya (Üniversite'ye) Türk kabul ediyorlar mı?" demesin mi... Başlarımıza ağır bir topuz inmesine rağmen, sabırla kendimi toparladım ve: "Arkadaşlar, biz nereye gelmişiz!" dedim ve derhal odayı terk ettik. Dekanlığa, rektörlüğe koştuk. Nihayet, Osman'a iyiden iyi not veren Eğitim Bakanlığı temsilcisi ile konuştuk ve Osman'ı kaydettirebildik, fakat Cevdet kardeşimizi kabul ettiremedik.

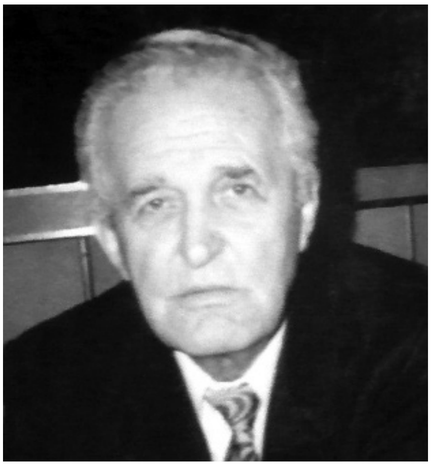

İkinci bir anımız. Osman Aziz'in bize bırakmış olduğu son derece değerli kültürel miras "Canlarım Türküler Bizim Türküler" başlıklı 250 sayfalık kitabıyla ilgili. Rahmetli böyle bir kitabın dünya yüzü görmesi için bir türlü maddî destek bulamamıştı. Yazık oluyordu Bulgaristan Türkünün tarih ve talihini, folklorunu, halk türkülerini, şarkılarını ve onları üreten ve icra edenlerin kısmen de olsa özgeçmişlerini içeren bu esere. Burada da bendeniz, "21. Yüzyıl" Türk Kültür Merkezi Başkanı sıfatımla duruma müdahale etmeden kalamazdım.

Derhal Bakanlar Kuruluna bağlı Etnik ve Demografik Sorunlar Ulusal Konseyi sekreteri, azınlıklar dostu Mihail İvanov'a koştuk ve benim basılması planlanan kitabıma ayrılmış olan 2000 levayı matbaada basılmış halde duran, fakat ödemesi yapılamadığından alınamayan "Canlarım Türküler Bizim Türküler" kitabını tutukluluktan kurtardık. Böylece Osman'ı, Osman vasıtasıyla da yüzlerce türkümüzü, ses sanatçımızı yaşatmış olduk.

Elli iki yıllık dostum ve öğrencim (ikimiz de 1937 doğumluyuz) Osman Aziz'in "Büyük Ateş" (1965), "Güllerin Korkusu" (2000) ve "Aynalar Yolumu Kesti" (Bulgaristan Türklerinin yiğit evlâdı Nuri Turgur Adalı ile sohbetler) eserleri bir başka zenginliğimizdir. Okuyalım! Keskin kalemleriyle Bulgaristan Türklerinin varoluşu hususunda direnişte gayretlerini esirgemeyen hatta canlarını feda eden aydınlarımızı, şair ve yazarlarımızı yaşatalım! Onlar varsa, biz de varız!...

SABRİ ALAGÖZ – ATA

11. MİLLÎ TEMEL DİNÎ BİLGİLER YARIŞMASI

Bu yıl Mestanlı ve Kırcaali'de düzenlenen Millî Temel Dini Bilgiler Yarışmasının finali 12 Eylülde Mestanlı "Nov Jivot" okuma evinde yapıldı.Yarışmanın ilk etabı 11 Eylülde Mestanlı İmam Hatip Lisesi binasında gerçekleşti. Bu etapta öğrencilere test ve sözlü sınav oldu. Farklı aralıklarda spor ve eğlence faaliyetleri düzenlendi, Podkova köyünde bulunan "Yedi Kızlar" camisi ziyaret edildi. Yarışmanın ikinci etabı Mestanlı "Nov Jivot" okuma evinde kültür programı olarak gerçekleşti. Edirne "Selimiye" camii imam hatiplerinden Alpcan Çelik hocanın Kur'an tilaveti ile başlayan program, Kırcaali Müftüsü Beyhan Mehmed ve Başmüftü Dr. Mustafa Hacı'nın selâmlama konuşmaları ile devam etti. Daha sonra değişik seviye ve kategorilerde dereceye giren öğrencilerin isimleri bildirildi. Birinci seviyede 6-10 yaş arası kategoride yarışmayı kazanan Pazarcik bölgesinden Salih Cihan, 11-13 yaş kategorisinde Aytos bölgesinden Gülüzar Seyit, 14-16 yaş kategorisinde Razgrat bölgesinden Tanju Hristov oldu. İkinci seviyede yarışmayı kazanan Smolyan bölgesinden Esma Metevska, üçüncü seviyenin kazananı yine Smolyan bölgesinden Aylin Vuyçeva ve dördüncü seviyenin kazananı Blagoevgrad bölgesinden Fatme Avuşina oldu. Dereceye giren öğrencilere plaket, 150 leva, çeyrek altın, dijital Kur'an-ı Kerim okuma seti, okul çantası, kırtasiye malzemeleri ve Başmüftülüğün yayınlarından kitaplar verildi.

YAYINLAR DAİRESİ İMAM HATİP LİSELERİNDE FAALİYETLERİNİ TANITTI

Başmüftülük Yayınlar Dairesi çalışanları 25 Eylül Şumnu "Nüvvab" İmam Hatip Lisesi ve 26 Eylül'de de Rusçuk İmam Hatip Lisesinde Başmüftülüğün yayınladığı kitapları ve "Müslümanlar" dergisini tanıttılar. Görüşmelerin amacı ise öğrencilerin ihtiyaçlarını, soru ve sorunlarını yüz yüze konuşup tespit etmek. Dergi hakkında öğrencilerin fikir ve teklifleri alındı. "Amacımız okurlarımıza daha güzel ve faydalı içerik sunabilmektir. Bu sebeple okurlarla yüz yüze görüşmelere ve onların görüşlerini almaya önem veriyoruz." diye yorumladılar Yayınlar dairesinden.

BM: MYANMAR'DA YAŞANANLAR ETNİK TEMİZLİĞİN KLASİK BİR ÖRNEĞİDİR

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Zeyd Raad el-Hüseyin, organizasyonun 36. oturumunun açılış konuşmasında Myanmar'da Rohinglere karşı yapılanların "Klasik etnik temizlik" olduğunu ifade ettiğni CNN televizyonu belirtti. El-Hüseyin, Human Rights Watch'ın uydu aracılığı ile elde ettiği resimler sonucu, Myanmar ordusunun Rohing azınlığına ait köyleri ateşe verdiğinin görüldüğünü ifade etti ve Myanmar hükümetinin ifade ettiği gibi, Rohing azınlığı evlerinin ve köylerini kendilerinin ateşe verdikleri iddasından vazgeçmesini istedi.

DİYANET İŞLERİ'NE YENİ BAŞKAN ATANDI

T.C. Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez'in emekliye ayrılması sebebiyle Diyanet İşleri Başkanlığına Prof. Dr. Ali Erbaş atandı. Prof. Erbaş, 1961 yılında Ordu'nun Karabüz ilçesi Yeşilyurt köyünde doğmuştur. 1980 yılında Sakarya İmam Hatip Lisesinden, 1984te de Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakultesinden mezun olmuştur. 1982'den sonra Diyanet İşleri Başkanlığı'nda çeşitli görevlerde bulunmuştur. Sakarya İlâhiyat Fakülresi Dekanı ve en son Yalova Üniversitesi Rektörü olan Erbaş, 17 Eylül 2017 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı görevine başlamıştır. Prof. Ali Erbaş'ın yayınlanan 12 kitabı çok sayıda makalesi bulunmaktadır. Evli ve 4 çocuk babasıdır.

Брой 10 (274)
Октомври 2017
Година XXV

ISSN: 1312-9872

Издател
МЮСЮЛМАНСКО
ИЗПОВЕДАНИЕ
Главно мюфтийство

Вид издание
Месечно, периодично

Редакционна колегия
Ведат С. Ахмед
Джемал Хатип
Доц. Ибрахим Яльмов
Д-р Исмаил Джамбазов
Д-р Кадир Мухаммед
Мурад Бошнак
Мухаммед Камбер

Технически редактор
Салих М. ШАБАНОВ

Контакти
София 1000
ул. „Братя Миладинови“ 27
Списание „Мюсюлмани“
Тел.: 02/ 981 60 01

Представителства
Мюсюлмански настоятелства
Районни мюфтийства

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Печат:
Sky Print

Абонаментни цени
Годишен: 24,00 лв.
Шестмесечен: 12,00 лв.

Здравите традиции предполагат светло бъдеще

Традициите са начин на мислене, поведение и живот, който се формира въз основа на многовековния човешки опит, предаден чрез филтриране от поколение на поколение. В повечето случаи в основата и маята на традициите стоят общочовешките, религиозните ценности. Поради това те са важен фактор за доброто съжителство на хората и обществата, за взаимното споделяне на радостта и мъката, за укрепването на човека, семейството и обществото.

Обичаите са солта, същността на живота. До голяма степен те са генетичните кодове на човека/човечеството. Затова не може да ги откъснем и изхвърлим, а ако го направим – ще се самоунищожим. Както в човешките гени се кодират личностните качества на човека чрез натрупване при всяко поколение, дори и болестите – чрез унаследяване, така и традициите се изработват чрез фина обработка през вековете от различните поколения и се оформят с доброто и лошото в тях.

Традициите осигуряват лесното усвояване на някои неща, по-лекото и просто преживяване на живота. Защото те са изпитани методи и ползата им е видяна от предишните поколения, които именно затова са ги предали на следващите. Не е нужно отново да се открива топлата вода... Човекът няма толкова много време, затова не е необходимо да го изхабява в многократни опити при изпитани неща. Традициите ни пазят от губене на време и енергия.

Но всичко това не означава да не бъдем прецизни по отношение на традициите, напротив, длъжни сме да бъдем чувствителни. Защото историята ни дава много примери на хора, затънали в тинята, независимо че са следвали максимата „така видяхме от нашите бащи и деди“, тъй като са тълкували по грешен начин видяното от дедите им, опитали са да го приложат в съвсем различно време и място или са изгубили прозорливостта, с която да видят, че предците им са били в явна заблуда. Затова мюсюлманинът е длъжен да бъде внимателен и много прецизен в това отношение. А критериите за прецизността ни трябва да бъдат неподправените истини на нашата религия. Правилното разбиране на Божественото слово – Корана, и сюннета на любимия ни Пейгамбер ще ни дадат възможността ясно да разграничим оригинала от фалшификата, полезното от вредното.

И още нещо, не трябва да игнорираме факта, че времето тече. Един мъдрец е казал, че не можеш да се къпеш два пъти в една и съща вода на река. Тази вода не само тече, а и отнема нещо и износва. Така както времето износва нашия живот, изпилява и обичаите ни. Затова е невъзможно всички те да бъдат запазени вечно. Следователно трябва да се опитаме по възможност да ги съхраним, а онези, които не можем, да удължим живота им чрез „ремонтиране“. Ако и това не е възможно, трябва да открием същността, маята и да ги реставрираме на тази база или пък да заквасим, да ашладисаме, както се казва, и по този начин да дадем нов живот на същината. Така ще имаме възможността да пренесем хубавите неща на миналото в нашето време и в бъдещето.

Ведат С. Ахмед

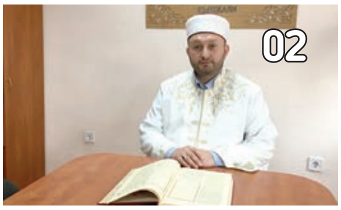

СЪДЪРЖАНИЕ

02 Опитваме се да зарадваме – понякога с усмивка, понякога с блага дума
05 Добрината удължава живота
06 Религията и традициите като основни фундаменти на цивилизацията
08 Ислямът, традициите и нововъведенията
10 Признатото за добро от разума
12 Гостоприемството, което ни липсва
14 Едно пътуване до Сан Марино
16 „Джамии и месджиди в България“
17 Абдуррахман Емани Ефенди

За съдържанието на публикациите отговорност носят авторите им, а за обявите и рекламите – рекламодателите. • Уважаеми читатели, поради наличието на цитати от Свещения Коран и хадиси на страниците на списанието Ви молим да не го хвърляте на земята.

ОПИТВАМЕ СЕ ДА ЗАРАДВАМЕ – ПОНЯКОГА С УСМИВКА, ПОНЯКОГА С БЛАГА ДУМА

Интервю с районния мюфтия на Кърджали Бейхан Мехмед

ИНТЕРВЮТО ВЗЕ: ЮЗЛЕМ ТЕФИКОВА

► *Уважаеми мюфтю ефенди, моля Ви да се представите накратко.*

Роден съм в гр. Омуртаг през 1981 г. Основно образование получих в родното си село Обител, след което завърших средно образование в Духовното училище в гр. Русе. През 2004 г. се дипломирах в Теологическия факултет на Университета „Селчук" в Кония, Турция. През учебната 2004/2005 г. преподавах в курса за имами в с. Устина, след това бях учител в Духовното училище в Момчилград. От 2006 до 2010 г. бях ваиз (проповедник) към Районно мюфтийство – Шумен и имам на „Томбул джамия", както и преподавател и възпитател в Духовно училище „Нювваб" в гр. Шумен. През 2010 г. завърших магистратура в Педагогическия факултет на Шуменския университет, защитавайки дипломна работа на тема „Минало, настояще и бъдеще на Медресет-юн-Нювваб". През месец февруари 2010 г. бях назначен за районен мюфтия на Кърджали, а през 2011 и 2016 г. бях избран на същата длъжност и продължавам работата си до днес.

► *Бихте ли ни разказали малко повече за това как станахте мюфтия?*

След завършване на образованието си започнах да работя под шапката на Главно мюфтийство. По това време оттам ми предложиха да стана районен мюфтия на Кърджали. Същевременно в шуменската „Томбул джамия" имахме прекрасен джемаат. Провеждахме беседи, четения на Корана с учениците от „Нювваб", а и родното ми село беше на 50 км разстояние. Докато Кърджали се намираше на 300 км от него и на 500 км от селото на моята съпруга. Предложението за тази длъжност обсъдих с майка ми, която уважавам безкрайно, и тя ми каза: „Сине, ако вярваш, че ще е полезно, на добър път!". Същото разбиране видях от моята другарка в живота, която ми заяви: „Където и да ходиш, ще бъда с теб в името на Аллах!". В първото си петъчно хутбе, което направих пред жителите на Кърджали, след поемането на мюфтийската отговорност, следвайки примера на Хазрети Ебу Бекир, заявих следното: „Макар да не съм най-добрият сред вас, съм назначен за ваш мюфтия. Помагайте ми в благодатните и добрите дела, а когато греша, ме предупреждавайте". Слава на Аллах, населението ме посреща добре.

► *Уважаеми г-н Мехмед, с какво се занимава един мюфтия? Какви са неговите задължения?*

Както е посочено в Устава на Мюсюлманско изповедание, районните мюфтийства са клонове на Главно мюфтийство и организират религиозния живот на мюсюлманите по районите.

Сред основните задачи на мюфтиите са: четенето на езан пет пъти на ден в джамиите, даването на фетва по различни въпроси, изграждането или ремонтирането на джамии там, където има нужда, провеждането на Коран-курсове, проповеди и беседи по джамиите, организирането на общи сюннети, информирането и записването на мюсюлманите за извършване на поклоненията хадж и умре, организирането на кампании за курбан и раздаване на месото им на нуждаещите се, както и осъществяването на различни програми през месец рамазан и раздава-

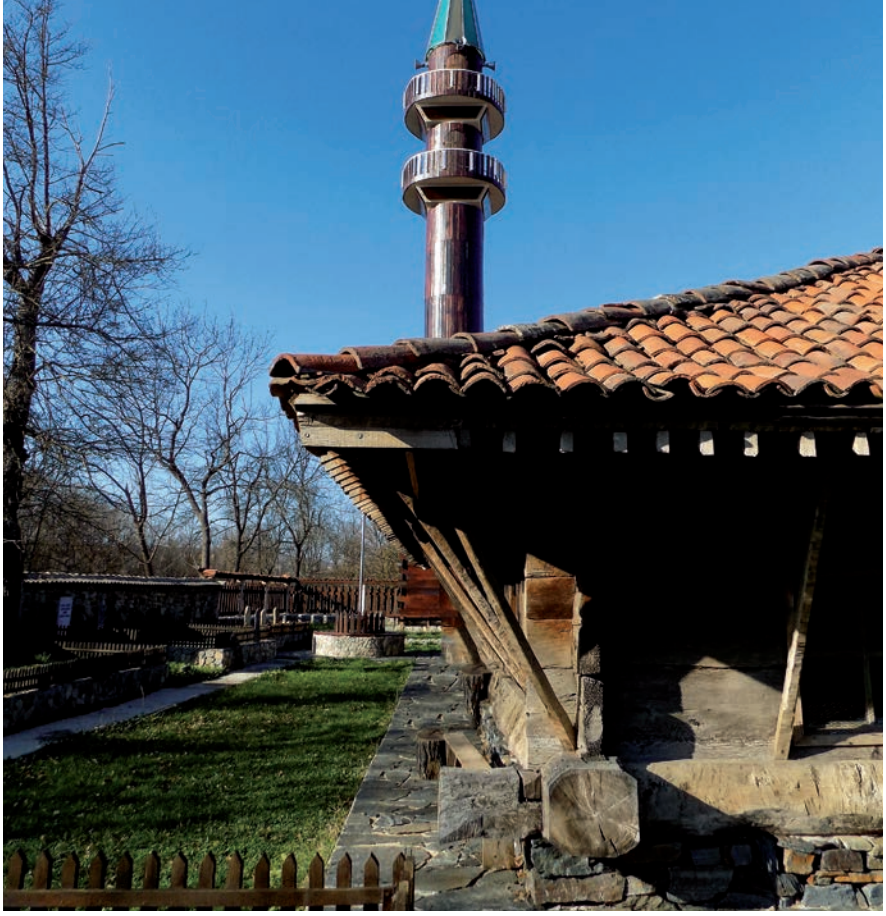

не на хранителни продукти, извършване на проповеди и религиозно-просветни дейности в петъчните дни, даване на достоверни знания за изграждане на мюсюлманската идентичност чрез писане на статии и публикации по актуални теми и ръководене на религиозно-просветните дейности.

Може ли да ни дадете информация за джамиите и месджидите във Вашия район? Какви са особеностите на джамиите, както и на посетителите им?

Кърджали е мюсюлмански район. В района ни се намират 407 джамии и месджиди. Сред тях има и такива с историческа и културна стойност, някои от които са: джамията „Йеди кълзлар“ в с. Подкова (Налбантлар), Централната джамия в Кърджали, Старата джамия в Момчилград, джамията „Сейидлер“ в Крумовград, Централната джамия в Джебел, джамиите в селата Фотиново и Любино. В с. Кьосевци от 65 години не е имало джамия, но сега се строи и до няколко месеца ще отвори врати нова джамия със съответните ѝ пристройки – учебна стая за Коран-курс, гостно помещение.

В Кърджалийски район продължават да функционират „централни джамии“ – практика от османско време. В такива джамии в Кърджали, Крумовград, с. Бенковски, гр. Джебел и с. Фотиново в петъчните дни се събират по около 400–500 души джемаат. Тези хора се събират на едно място, идвайки от съседните села, за да споделят радостта на петъчния празник. Джамиите, които се посещават от по 100–150 души в петъчни дни, са около 30.

В джамиите към централните населени места като Кърджали, с. Бенковски и гр. Джебел езанът се чете „централно“, т.е. езанът, който се чете в Кърджали, се чува в 3 села, от с. Бенковски се чува в 45 населени места, а от гр. Джебел – в 42. С подкрепата на Главно мюфтийство и дарители в рамките на проекта ни „Да не остане село без езан“ броят на населените места, в които се чете пет пъти на ден езан, миналата година достигна до сто. В настоящия момент, слава на Аллах, броят на джамиите, в които се чете езан пет пъти на ден, е 120, освен гореспоменатите, в които езанът се чете централно. Веднъж, или понякога два пъти, на месец се събираме със 120-те имами, духовни водачи, които пет пъти на ден изпълняват намазите в джамиите, консултираме се с тях и обсъждаме актуални въпроси.

Централната джамия в Кърджали вече е недостатъчна не само за байрамските намази, а и за петъчните. Затова започнахме изграждане на джамия за 1200 души, която ще функционира като Ислямски културен център. Проектът се финансира от община Бурса. В тази джамия е предвидено да има кафене, библиотека, учебна част за Коран-курс, административна част за мюфтийството, ведомствено жилище, гостна, женско отделение и детски кът.

Кои са известните учени и просветители, които са израснали в Кърджалийския район?

В Кърджалийско са израснали много учени, но ще спомена само няколко от тях. Няма как да не спомена Хасан Сабри ефенди, който е роден в община Ардино, изучил се е в университета в тогавашната столица Истанбул, след завръщането си дълги години е бил преподавател и така е спечелил уважението на населението. Негови статии са публикувани в някои издания на османотурски език, отпечатвани тогава в България.

Кямил ефенди от с. Падина е бил ваиз в района ни в трудните времена на тоталитарния режим (1950–1957) и като мюфтия на Златоград е просвещавал хората. В определен период той е бил мюфтия на Златоград и е написал една книга по ислямознание – „Илмихал“, която е достигнала до нас. Тя е диктувана от него и записана от учениците му. В гр. Бурса, където се заселил след преселването си в Турция, Кямил ефенди е определян като

„ходеща библиотека“ и там дълги години бил ваиз, обучавал ученици и така просвещавал народа.

Също в Кърджали е израснал Халим ефенди, който в тоталитарните времена е извършил огромна дейност в района ни и във Велинград, където се преселил по-късно.

► А какви дейности се извършват сред младежта в Кърджалийски район?

В градовете имаме седмични беседи. Също така продължават летните Коран-курсове, като в около 10 места курсовете се провеждат целогодишно. В различни села организираме пикници, футболни срещи и чрез подобни мероприятия се срещаме с младежите. Миналата година имамът на с. Бенковски преподава избираемия предмет „Религия-ислям“ на учениците от I до VIII клас в училището на споменатото село. Също така в различните градове на района се организират религиозни беседи за жени.

► Нека да поговорим малко за летните Коран-курсове. През изминалото лято колко курса имаше в района Ви? Колко ученици посещаваха тези курсове?

Миналата година имаше Коран-курсове в 70 населени места, а тази година броят им беше около 40. Сред тях имаме и Коран-курсове с централен характер. В населени места като с. Бенковски, с. Могиляне и с. Звездел децата от околните села се събират на едно място. Например броят на учениците в с. Бенковски е около 200. А броят на учениците в района, които посещават организираните от нас летни Коран-курсове, е около 1500.

► Какви дейности развивате сред жените, които са другата прослойка на обществото?

В мюфтийството ни работи ваизе (проповедничка). Тя организира целогодишен Коран-курс за момичета в самия Кърджали. Също така провежда Коран-курс за жени, лекции на тема „Ислямът с хадиси“ и религиозни беседи. В резултат на няколкогодишната ѝ работа в гр. Кърджали около 30 жени на възраст между 12 и 65 г. се научиха да четат Корана и направиха хатим (цялостен прочит). Също така 5 жени започнаха да спазват изискванията за покриване на тялото (тесеттюр). Проповедничката ни периодично посещава гр. Крумовград, с. Бенковски, с. Глухар и с. Пепелище, където се среща с жени и ги обучава на основни познания за исляма. Като мюфтийство имаме недостиг от жени, завършили висше или средно религиозно образование, които да провеждат Коран-курсове, проповеди и религиозни беседи и в останалите общини.

► Какви усилия полагате за спазването на религиозните принципи на исляма в нашето общество?

Пишем и публикуваме материали в медиите във връзка с актуални въпроси, със свещените дни и нощи. Всеки петък изнасяме проповеди и хутбета в различни джамии. Участваме в общоселските мевлиди и молитвите за дъжд и така се опитваме да „почерпим“ присъстващите с „един айет и два хадиса“. Например по наше искане през месец рамазан наемателят на ресторанта, който функционира във вакъфския ни имот, от уважение към този месец преустановява предлагането на храни и напитки.

Контролираме хелял храните, както и следим да няма алкохол в храните и питиетата. Продължаваме да работим, за да има хелял храна в детските градини. Поощряваме сватбите, в които се провеждат религиозни беседи. В гр. Кърджали, кв. „Боровец“, открихме нов месджид за посрещане нуждите на братята ни, живеещи там. Продължаваме дейността си, посветена на сираците. Също така се опитваме да подпомагаме братя, които са изпаднали в нужда или се нуждаят от лечение, като организираме дарителски кампании или благотворителни базари. Опитваме се да зарадваме – понякога с усмивка, понякога с блага дума, а понякога с един айет и два хадиса...

ДОБРИНАТА УДЪЛЖАВА ЖИВОТА

САЛИХ ХАЛИЛ ТЕОЛОГ

Баба Дафинка – чакръкчийката от град Пещера, на път за църквата, винаги когато ме видеше пред джамията, спираше и почваше въодушевено да разказва колко много обича тяхната и нашата вяра – християнството и исляма. Също така не пропускаше възможността да потърси някоя книжка или брошура, с която да обогати познанията си. Един ден, когато пак си говорехме на пейката пред джамията, ми каза: „Ходжа, на два пъти щях да умра. Но Господ ми върна душата, защото помагам на хората“. Макар и да я гледах с недоумение и с леко недоверие, опитвах се да го прикрия, за да не се обиди.

Вие как бихте постъпили? Може би повечето от нас биха си казали, че това е измислица. Но няма ли и капка истина в думите ѝ? Колкото и на пръв поглед да изглежда, че няма, впоследствие може да се открие, че не капка, а море от истина се крие в тях. И тя е: добрината удължава живота.

Мухаммед (с.а.с.) казва: „Единствено добрината удължава живота...“. А в друг хадис се предава, че поддържането на добри роднински връзки, добрият нрав и доброто съжителство удължават живота. Има разногласие между ислямските учени – дали това удължаване е действително (в дни), или се изразява като берекет в живота. Но в крайна сметка това не е от значение, защото по един или друг начин става въпрос за удължаване, с което човек ще увеличи капитала си от добри дела за деня, в който ще бъде решено къде ще пребивава – вечно в рая или вечно в ада.

Защо ли не друго, а добрината удължава живота? Можем ли да кажем, че защото желаната рожба на пълната вяра и основните ибадети е именно да сме добросърдечни и благодетелни? Мухаммед (с.а.с.) казва, че вярващите с най-пълна вяра са онези, които са с най-добър нрав. А за намаза в Корана се повелява, че предпазва от злото, което, с други думи, означава, че ни приближава към доброто.

Аллах обича добрината. Той обича и онези, които я извършват. Всъщност милостта на Аллах е причина животът да бъде удължен. Аллах е милостив и желае доброто на хората, поради което, удължавайки живота на добродетелните, подсигурява продължението на добрината. Слава на Аллах, Всемилостивия, Милосърдния! ***„О, човече, какво те отвлече от твоя щедър Господар?!“*** (ел-Инфитар, 82: 6)

От хадисите на Пратеника знаем, че начините за извършване на добро са много. Усмивката, благата дума, премахването от пътя на нещо, което пречи на хората, та дори и въздържането от правене на зло се счита за добро. Тук трябва да подчертаем дебело, че добрината към родителите е от най-превъзходните. Аллах широко е отворил вратата на добрината към тях, дори и те да са починали, пак ни е дал възможност да им правим добро, като се молим за тях, искаме да ги опрости, поддържаме роднинските им връзки, почитаме приятелите им и др.

Също така в исляма добрината бива наричана садака. А садаката е доказателство за нашата вяра в Аллах и Ахирета. Затова, който иска да докаже вярата си и да се удължи житейският му срок, нека да се отнася добре с роднините си и да съжителства в мир с околните. И да им прави добро, но не от време на време, а при всяка възможност! Защото постоянната добрина е тази, която удължава живота и увеличава берекета в него.

„Не подценявай и частица добрина, дори и това да посрещнеш твоя брат с приветливо лице.“ (Всепризнат хадис) ۞

РЕЛИГИЯТА И ТРАДИЦИИТЕ КАТО ОСНОВНИ ФУНДАМЕНТИ НА ЦИВИЛИЗАЦИЯТА

Д-Р АХМЕД ЛЮТОВ

Голяма част от световноизвестните социолози изразяват общо мнение, че петте основни стълба, които определят човешката идентичност, са: етнос, религия, култура, традиция и бит. Това са основните фундаменти, върху които се изгражда и развива човешката идентичност. Те играят важна роля и в развитието на дадено общество.

Ислямът е религия, която много силно и ярко определя не само религиозната, но и човешката идентичност. Защото ценностите, заложени в ислямската религия, са общоприети хуманни ценности в световен мащаб. Голяма част от традициите, които се спазват от мюсюлманите, се базират на религиозните догми и сюннета на Мухаммед (с.а.с.), които в продължение на 1400 години са спазвани и днес вече са наложени от обществото като традиции и бит.

Ислямската религия още с низпославането на Корана отхвърля неправилните традиции, които били наложени в обществото до онова време. Това се разбира от редица айети: сура Касас, 28: 36, сура Муминун, 23: 24 и сура Лукман, 31: 21. А айет 104 от сура Маиде ясно заявява: „И когато им се каже: „Елате при това, което Аллах е низпослал, и при Пратеника!“, казват: „Стига ни това, което сме заварили от своите предци“. А ако техните предци не са знаели нищо и не са били напътени?“.

Заедно с това ислямската религия запазва наложените добри и полезни традиции в обществото и поощрява тяхното прилагане.

Основна разлика между религията и традициите е произходът им. Ислямът е религия, която произхожда от Аллах, Който низпослава Корана и изпраща пратеници, които да прилагат на практика повелите на Аллах. Докато основен източник на традициите е обществото. Самото общество е като организъм, който отхвърля вредните за него традиции и бит. Именно поради различието на източниците им някои ислямски учени са разглеж-

дали традицията по различен начин или са имали различен поглед върху традицията и влиянието й върху религията. Например видният социолог Али Шериати казва, че е „невъзможно да се разреши нито един ислямски проблем без познаването на традицията“.

Докато Сейййд Хюсеин Наср е ислямски учен, който разглежда традицията под друг ъгъл, казвайки: „Извън традицията няма нищо друго, което да ни посочи правата посока“. Ако бъде разгледано и разбрано, като цяло традицията е механизъм за постоянство при съхранението на някои общоприети човешки ценности. Когато едно нещо е полезно за обществото, то се прилага дълъг период от време и се превръща в традиция. Както ни е известно, ислямската религия има за цел да наложи ценности в обществото, които да осигурят щастлив живот на хората както на земята, така и в отвъдното, както и да спечелят задоволството на Всевишния. По принцип самото общество има механизъм за самоосвобождаване от вредните и ненужни привички, преди да са се превърнали в традиция. По този начин то се самосъхранява и развива чрез традициите като ценности на обществото.

Спазването на религиозните догми и традицията води до въвеждането на термина традиционен ислям. Традиционният ислям е съвкупност от религиозни догми и традиции, които се изпълняват от мюсюлманите. В съвремието си сме свидетели на термини като фундаментален ислям, радикален ислям, умерен ислям, традиционен ислям и др. Това са термини, които се приписват на исляма след определен период от време според това как се разбира и интерпретира ислямската религия и каква роля играят другите термини.

Както при формирането на културните ценности, така и при създаването на традициите религията има огромна роля. Както вече бе подчертано, по-голямата част от традициите, прилагани в мюсюлманската общност, произхождат от религията. Обаче възниква проблем, когато традицията заеме мястото на религията или измести религиозните ценности. Защото, когато една религия като структура и ценност се сведе до традиция, вече е неправилно. Както е неправилно една традиция да се възприема като религиозна догма. Традицията, както и да се възприема, тя винаги си остава като нещо, което е с човешки произход. Докато първоизточникът на религията е небесен, защото Аллах е първоизточникът. А първоизточникът на традицията е обществото.

Като заключение можем да кажем, че ислямът е религия, която отхвърля неполезните и вредни за хората и обществото традиции и подкрепя полезните и непротиворечащите на исляма традиции. По този начин религията заедно с традициите изгражда и развива ислямската цивилизация. А ислямската цивилизация е една от най-големите и развити цивилизации в света. ۞

Я, РАББИ, ПРИЕМИ ГО ОТ МЕН!...

Делата биват два вида – лоши и добри. От своя страна добрите дела се разделят на приети и неприети. За да бъде прието едно дело, не е достатъчно само да е добро, то трябва да е започнато с искрено намерение заради Аллах и да е направено според ислямските норми. Но често се случва то да започне с искрен нийет и в процеса на извършването му нийетът да се отклони от целта си и така то да не се приеме от Аллах. Също така, след като бъде извършено, авторът на делото може да се възгордее или пък да подцени останалите, които не са го извършили, и пак то да бъде анулирано.

На две места в Корана, чрез дуата на Хазрети Ибрахим и Хазрети Исмаил и дуата на майката на Хазрети Мерйем, Аллах ни учи да се молим за приемането на добрите ни дела: „И когато Ибрахим и Исмаил издигаха основите на Дома на Аллах, рекоха: „Господарю, приеми от нас! Наистина Ти си Всечуващия, Всезнаещия“ (ел-Бакара, 2: 127); „Когато жената на Имран рече: „Господарю мой, посветих онова, което е в утробата ми, единствено на Теб да служи. Приеми го от мен! Наистина Ти си Всечуващия, Всезнаещия“ (Ал-и Имран, 3: 35). Също така Пейгамбера (с.а.с.) всяка сутрин след сабах намаз се е молил за прието дело.

Мюсюлманинът никога не трябва да е сигурен, че доброто му дело ще бъде прието. Поради което той винаги – в началото, по средата, в края на извършването му, а и след това – трябва да се моли с думите: „Я, Рабби, приеми го от мен! Наистина Ти си Всечуващия, Всезнаещия!“. ۞

САЛИХ ХАЛИЛ

ИСЛЯМЪТ, ТРАДИЦИИТЕ И НОВОВЪВЕДЕНИЯТА

> *Невалидната традиция е тази, която е разпространена сред хората, но противоречи на исляма, позволявайки нещо, което е харам (забранено), или анулирайки нещо, което е фарз (задължително). Такива традиции често срещаме по време на сватби, раждания и погребения.*

МУХАММЕД РАМАДАН ИМАМ

Ислямът е последната и най-правилна небесна религия. Всевишния Аллах изпрати Мухаммед (саллаллаху алейхи ве селлем), за да ни научи на него, като за тази цел му даде Корана и сюннета. Един от въпросите, на които ислямската религия отделя специално внимание, е традицията. В Свещения Коран Великия Аллах казва: „Придържай се към снизхождението и повелявай приличието (традицията), и страни от невежите!“ (ел-Араф, 7: 199).

За отношението ни към традициите като мюсюлмани и прилагането им в живота ни има определени правила и рамки, поставени от шериата. Ако тези правила биват съблюдавани, то работата с традицията е нещо одобрено, но ако не бъдат съблюдавани, това се превръща в нововъведение, което е забранено и порицано в ислямската религия.

Именно заради неспазването на тези нормативно установени религиозни рамки по отношение на традициите съществуват множество нововъведения, вкоренили се сред мюсюлманите. Заради историческата обремененост на тези нововъведения, които в същото време се определят като традиции, е много трудно те да бъдат премахнати. Затова всеки мюсюлманин трябва да научи исляма от автентичните му източници – Корана и сюннета, за да може да се ръководи правилно, базирайки се върху достоверно знание, което е пътеводната светлина за искрения мюсюлманин.

Ислямът поставя някои рамки по отношение на традицията. В ислямското право (фъкъх) традицията намира огромно място и приложение. Съществува правило във фъкъха, което гласи: „Традицията е отсъждаща“.

Традицията, която е отсъждаща и се прилага в ислямското право, трябва да отговаря на две условия:

Първото, да не противоречи на утвърден шериатски текст – айет или достоверен хадис. И второто, традицията да бъде утвърдена и постоянна. Ако е неутвърдена и променлива, следването ѝ не е задължително. В тази връзка д-р Мухаммед ез-Зухайли в своята книга „Правилата във фъкъх и техните приложения в четирите мезхеба“ (1/323) казва: „Традицията се взема предвид, когато е утвърдена, а когато е променлива – не!“.

Традицията се разделя на два вида: правилна и невалидна.

Невалидната традиция е тази, която е разпространена сред хората, но противоречи на исляма, позволявайки нещо, което е харам (забранено), или анулирайки нещо, което е фарз (задължително). Такива традиции често срещаме по време на сватби, раждания и погребения.

Правилната традиция задължително се съблюдава в законодателството и отсъждането, а ученият се съобразява с традицията по време на иджтихад (полагане на усилие за намиране на отговор по даден казус).

Във фъкъха на Ебу Ханифе има много въпроси, които са базирани върху традицията. Като пример можем да споменем няколко казуса:

1. Когато двама ищци имат разногласие и нямат доказателство, то правото е на страната на онзи, на чиято страна е традицията.

2. Когато съпрузите не са уточнили времето за изплащане на мехира (задължителната плата по време на никях), то традицията е тази, която отсъжда.

3. Ако някой се закълне, че няма да яде месо, но яде риба, то няма грях в това, защото по традиция споменаването на месо изключва рибата.

4. Условието в даден договор е валидно, ако е определено от шериатските разпоредби или е вписано в договора, или пък отговаря на традицията.

Ибн Абидин казва, че „онова, което е утвърдено в традицията, е като онова, което е поставено като условие. Утвърденото чрез традицията е като утвърденото чрез религиозен текст (Коран и сюннет)“.

Що се отнася до невалидната традиция, то тя не се взема под внимание, защото съблюдаването ѝ противоречи на явните шериатски доводи и анулира шериатски постановления (ахкям). Когато хората вземат предвид невалидна традиция, позволяваща им харам, като търговия с лихва или сделка, в която се крие опасност поради неясноти, то тази традиция няма никакво влияние, за да позволи този договор. И Аллах знае най-добре. ۞

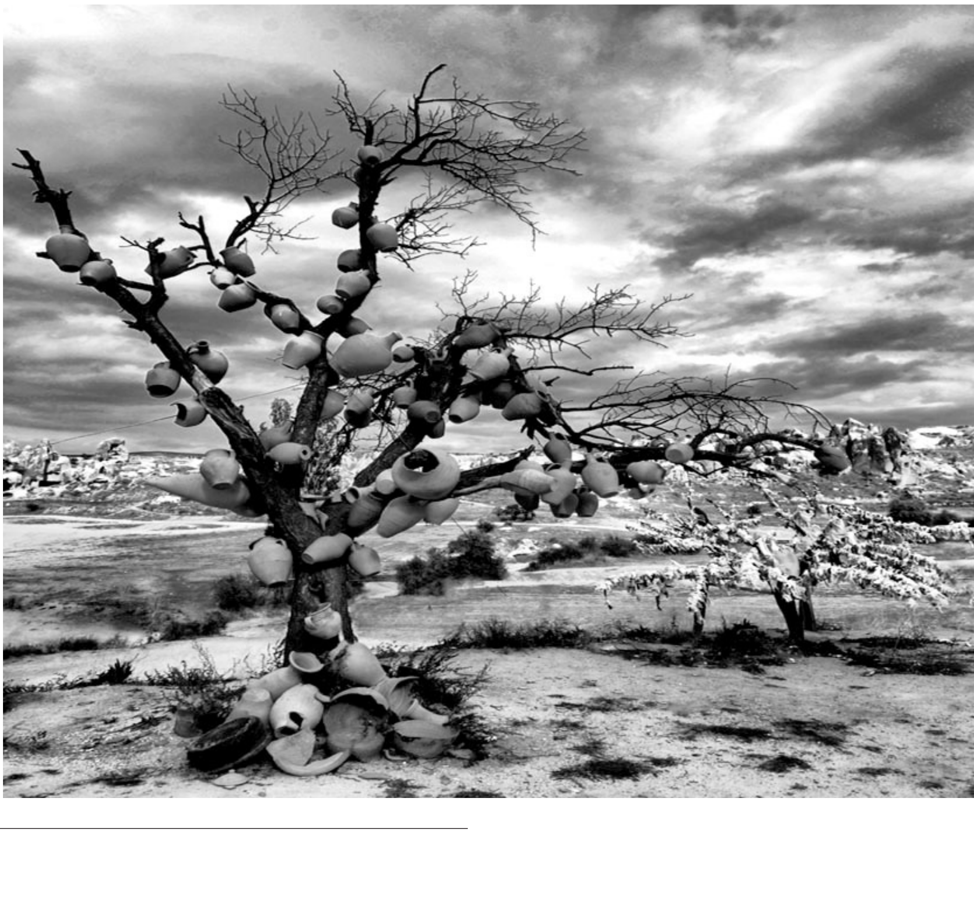

> *В айета с понятието ма‘руф се дава безкрайно поле за изява на вярващия, като се бори за реализацията на религията в личния и социалния живот чрез разпространяване на общочовешко приети принципи и дела, утвърдени от основните източници на исляма.*

ПРИЗНАТОТО ЗА ДОБРО ОТ РАЗУМА – важен фактор в личния и социалния живот

ТЕФСИР НА 199-И АЙЕТ НА СУРА ЕЛ-АРАФ

خُذِ ٱلْعَفْوَ وَأْمُرْ بِٱلْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْجَٰهِلِينَ ١٩٩

Д-Р СЕФЕР ХАСАНОВ ПРЕПОДАВАТЕЛ ВЪВ ВИИ

Избирай прошката, повелявай общоприетото и страни от невежите. (Коран, 7: 199)

Едно от ключовите понятия в исляма е „ма’руф“, представляващо всяко действие, считано за добро от разума или религията (низпосланото). В Свещения Коран понятието „ма’руф“ е споменато общо 21 пъти – 20 пъти под формата на страдателно причастие и веднъж като отглаголно съществително, може би с цел да се подчертае динамичността му и нуждата по всяко време разумът да търси

и утвърждава действия, които са от полза за индивида и обществото, в рамките на позволеното от религията.

Забележително е, че това понятие, което се среща със значение на добродеяние още в предислямската поезия, в Свещения Коран се употребява както в меканския, така и в мединския период. За съжаление, повечето съвременни мюсюлмани свеждат това понятие единствено до задължителното и препоръчителното според Корана и сюнета, докато всъщност, както се разбира от самия Коран, то е много по-мащабно и всеобхватно.

Коренът, от който произхожда думата „ма'руф", изразява проумяването на нещо, в резултат на размишление и опит, което ни води до извода, че „ма'руф" е всяко действие, чиято полза е утвърдена от разума и доказана с опит. Ето защо заповедта за повеляване на ма'руфа/общоприетото присъства и в меканския, и в мединския период на низпосълаване, като маруф се повелява както на вярващите, така и на неверниците, тъй като не е свързано с религията, а с разума. Същевременно, когато се касае за религия, Коранът препоръчва съвет, както е споменато в сура ел-Аср (103: 3), или призив и покана, както е споменато в сура ен-Нахл (16: 125). Също така, както се разбира от този мекканския айет, повеляването на ма'руф не е свързано с това дали вярващите са мнозинство, или малцинство, в средата, в която се намират, а е тяхно задължение при всяко положение.

В айета чрез понятието урф/ма'руф разумът е представен като важен фактор в изграждането и утвърждаването на приети от религията действия и отношения. С това понятие също ясно се представя, че една от основните цели на религията е привличането на полза за човека.

В айета заповедта за повеляване на ма'руфа/общоприетото е представена като част от тройна композиция, в която присъстват също препоръчването на прошката и странението от невежите, в резултат на което се изгражда модел за поведение във враждебно настроена и даваща възможност за провокации среда. В този модел на поведение повеляването на маруфа/общоприетото трябва да е съпроводено от проявата на прошка по отношение на миналото, но не като наложителност или принуда, а бивайки съзнателен избор измежду редица възможности, включително и отмъщение; както и от проява на търпение спрямо хулителите и провокаторите.

В айета с понятието ма'руф се дава безкрайно поле за изява на вярващия, като се бори за реализацията на религията в личния и социалния живот чрез разпространяване на общочовешко приети принципи и дела, утвърдени от основните източници на исляма. ۞

Цената на трохата (Изтерзаните)

Виждаш ли ги болни, незрящи,
плачейки, по пътя да се шляят.
Прашни дрипи, колене кървящи,
болни в утрото играят.

Какво виновни са клетите души,
че животът без милост тях избрал е,
страдалчески да ронят те сълзи,
че мъка и нещастие там дал е.

А другите хора измити,
колкото хора могат да се кажат,
събуждат се и лягат сити,
сякаш няма кой да ги накаже.

Що за тях е филийката хляб?
Що за тях е чаша вода?
Нима не знаят, че на този свят
има хора, които убиват за това?

Всякак помагайте им вие,
нека света и тях да зарадва!
Нека заедно нещастието им да отмием,
за усмивката им мъничко им трябва!

МАНКА КИЧИКОВА
Ученичка в ДУ-Момчилград

ГОСТОПРИЕМСТВОТО, КОЕТО НИ ЛИПСВА

ДЖЕМАЛ ХАТИП ЕКСПЕРТ ОТДЕЛ „ИЗДАТЕЛСТВО“

„**Да имаш дом** с отворена врата във всеки град, село и махала е хубаво нещо... А за това ти трябват само добри и истински приятели – казваше Ариф ага на своите внуци. – Ето затова е важно да сме гостоприемни! Хора сме, а човек винаги се нуждае от помощта на другите... Днес ти ще помогнеш на закъсал пътник или човек в беда, утре ще дойде твой ред и той ще ти помогне...“

Самият Ариф ага беше от тези, които не само говорят, а показват с делата си това, което казват. Щом като настъпеше петъчният ден и започнеше да се приготвя за джума намаз, нареждаше на Сане ханъм да се подготви за вечерята, тъй като винаги се очакваше да се върне вечерта с един или двама закъснели мусафири (гости), които почти не липсваха в петъчната вечер. Всички тези хора идваха от близките села и махали, за да кланят джума, тъй като единствената джамия, която беше останала отворена в района, беше в тяхното село. Много от тях се връщаха обратно, преди да се свечери, но имаше и такива, които идваха

от по-далечните села, и именно те оставаха почти всеки петък на гости в селото. Домакините бяха свикнали с това. Джума гюню (петъчният ден) след икиндията се събираха по пейките на площада и там споделяха със събратята си всяка своя радост и мъка, а когато се свечереше, след акшам намаз, вземаха със себе си по един, по двама, а понякога и по трима гости в домовете си, за да споделят с тях от благодатта, с която Аллах Теаля ги беше дарил.

„Дядо, няма ли го Хасан ага от махалата? – питаше Исмаил. – Нали ми обеща да го доведеш?!“

Хасан ага или миджо Хасан – както го наричаха други, беше доста възрастен човек, живеещ в една от далечните махали. През живота си не беше пропуснал да кланя джума намаз. За него се разказваше, че през зимата, когато падал силният сняг, той след икиндията на четвъртъка тръгвал към селото на Ариф ага. Вървял и тъпчел снега, докато се свечери, после се връщал обратно в махалата, а на сутринта, рано сабахлейн, тръгвал отново и така, преборвайки дълбоките преспи, стигал навреме за джума.

Ето за този Хасан ага говореше Исмаил. Обичаше го, защото той винаги намираше с какво да го зарадва от торбата.

Петъчната вечер не беше специална само за Исмаил. Тя беше специална за всяка къща, която приемаше мусафи-

ри, тъй като благите моабети и разговори продължаваха до късно през нощта, а това, което се научаваше, никога не се забравяше.

Сабахлейн (на сутринта) гостите се запътваха към своите села и махали и всеки път се изпращаха със своите гостоприемни братя така, сякаш никога повече няма да се видят. Добрите им отношения едни към други показваха, че нито гостите се чувстваха като чужди пред своите домакини, нито пък те ги караха да се чувстват такива. В много случаи тези хора не бяха роднини, понякога се срещаха за първи път, но обичта, уважението и състраданието им един към друг ставаха толкова силни, че можеха да се опишат единствено със словата на Аллах Теаля, Който повелява: ***„Вярващите са братя...“*** (ел-Худжурат, 49: 10). И няма съмнение, че това тяхно братство се основаваше на обещанието, което Той отправяше към тях: *„Мой дълг е да обичам онези, които взаимно се обичат заради Мен, събират се заради Мен, посещават се заради Мен и харчат [от това, с което съм ги дарил] заради Мен...“* (Хадис-и кудси, предаден в ел-Муватта) ۞

„Добре дошли в древната земя на свободата!“ – с този лозунг жителите на Сан Марино посрещат своите гости.

ЕДНО ПЪТУВАНЕ ДО САН МАРИНО

ПЛАМЪК ЗАНЕВ ЖУРНАЛИСТ

Съгласно легендата по времето на римския император Диоклециан (245–313) християнинът каменоделец Марино заедно със свои единомишленици избягал от далматинския остров Арбе (сега остров Раб в Хърватия) от религиозно преследване и в планината Монте Титано в Апенините основал християнска община, построена на принципите на мира и общия труд. Според преданието това е станало в 301 година. След смъртта на Марино общността не се разпаднала и членовете й решили да продължат да живеят в съответствие със завета на основателя: „Аз ви оставям свободни и независими от другите хора“.

Отначало общината се наричала „Земя на Сан Марино“, по-късно – „Община Сан Марино“. Днес Република Сан Марино е член както на Организацията на обединените нации, така и на Европейския съюз. Включена е в Списъка на историческото и културно наследство на ЮНЕСКО.

През 1463 година папа Пий II подарил на Републиката в знак на благодарност за участие във война на негова страна няколко околни града и така Сан Марино придобила днешния си облик. От този момент вече Сан Марино не бил град държава, а имал още осем града – крепости. Разбира се, столицата била и останала Сан Марино.

За да отиде човек до Сан Марино, не се изисква паспорт или виза, достатъчно е да се качи на директния автобус от Римини и той те стоварва пред Портата на Сан Франциск. На нея те посреща гард в средновековно облекло и минавайки през портата, наистина човек се озовава в Средновековието. Веднага зад нея попадаме на архитектурния комплекс „Сан Франциск“, състоящ се от черква, музей и манастир.

По тесни улички – между къщи, построени преди много векове – се излиза на Площада на свободата. Наречен е така заради статуята, олицетворяваща свободата на санмаринци, но най-интересното е, че под статуята има изграден през 15. век резервоар за събиране на дъждовната вода, която се използвала от населението като питейна при обсадите на града по време на война. Зад Статуята на свободата се вижда сградата на Правителствения дворец, построен през 1894 година на мястото, където през 16. век имало друг дворец. Вътре в заседателната зала с 60-те кресла за съветниците има изградена камина, украсена с гербовете на деветте града замъци.

На един от площадите е поставен бюст-паметник на великия италиански революционер, отдал живота си за обединяването на Италия – Джузепе Гарибалди.

Но най-важната забележителност на града са неговите три кули крепости, изградени на трите върха на планината Монте Титано, тяхното изображение е поставено на герба и знамето на страната. В средните векове тези кули били свързани с три пояса от крепостни стени, които правели Сан Марино непревземаем. Днес има запазени само части от тези стени.

Първата кула крепост, Гуаита, е построена през 11. век като затвор и стражева кула. От нея се открива великолепна панорама към живописните околности на Сан Марино.

Втората кула, Честа, е изградена през 13. век на най-високата точка на планината Монте Титано като стражева кула. През 1956 година в нея е открит Музей на старинните оръжия. Гледам изложените брони и ризници на тогавашните рицари и не проумявам: в тях сега не би могъл и един 16-годишен младеж да се побере.

Третата кула, Монтале, е построена през 14. век. В нея достъпът за посетители е забранен.

Сан Марино, като страна от Европейския съюз, сече свои монети и на монетата от две евро е изобразен Правителственият дворец.

Няма да изброявам всичките музеи на Сан Марино, ще се спра на два немного известни. Единият е Музеят на инквизицията, в който са показани десетки инструменти и пособия за причиняване на болка и даже смърт на човека. Тук са изложени реално колелото за разтягане на човек и зловещата гилотина. В много градове по света има музеи на восъчните фигури, но тук е единственият Музей на вампирите – още на входа ни посреща с извинителна вампирска усмивка граф Дракула и сякаш ни се извинява, че по технически причини не може да ни поднесе по чашка топла човешка кръв за добре дошли. В останалите зали могат да се видят най-различни вещери, вещици, демони, вампири и всякакви други чудовища, родени от нашата фантазия.

Присъствах и на традиционните „Дни на Средновековието“. В тези дни санмаринци, облечени в дрехи от минали епохи, под звуците на тромпети и барабани правят палатков войскови лагер, демонстрират различни бойни умения. Човек може да види и истински рицари, покрити с броня от главата до петите, да присъства на състезания и дори да се пробва в стрелба с арбалет и лък.

Единият ден, който беше отделен за посещение на Сан Марино, се оказа недостатъчен, за да могат да бъдат посетени и останалите осем града замъци, но си пожелахме при първа възможност пак да се върнем в този град република. ۞

Имат ли място обичаите в нашата религия?

Всяко общество си има специални за него традиции и обичаи. Урф (обичаи) се наричат делата, които са общоприетите сред хората, а адет (традиция) е установеното и обичайно дело или практика сред тях.

В ислямската фъкъхска терминология думите „урф“ и „адет“ са приети за синоними. Думата „урф“ в Свещения Коран и сюнната се споменава като „ма‘руф“, тоест всяко нещо, което според разума и религията е добро.

Ислямското право базира своите разпоредби по въпроси, отнасящи се до земните и отвъдните неща, на четири основни източника. Заедно с тях „обичаят“ (урф) също се смята за източник на ислямското право, тъй като Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал: „Това, което мюсюлманите виждат за хубаво и добро, то и при Аллах Теаля се приема за такова...“ (Муснед, I, 379). Приемането на обичая за източник на религиозни постановления се ограничава с факта той да не е в разрез с Корана и сюнната. В противен случай обичаят не може да бъде приет за довод.

Според казаното по-горе обичаите и традициите се разделят на две:

Сахих урф: правилни и валидни обичаи, които не са в разрез с основните шериатски доводи и не приемат нещо, което е забранено (харам), за позволено (хелял). Например дрехите и подаръците, които се подаряват по време на годежа, не се считат за част от задължителната зестра – мехир.

Фасид урф: обичаи и традиции, които противоречат с определен шериатски довод и при извършването им харамът се приема за хелял. Например извършването на непристойни дела (като употребата на алкохол и т.н.) по време на сватби или пък играенето на хазартни игри. Всички тези обичаи и традиции противоречат на исляма и тяхното следване не е джаиз (позволено). ۞

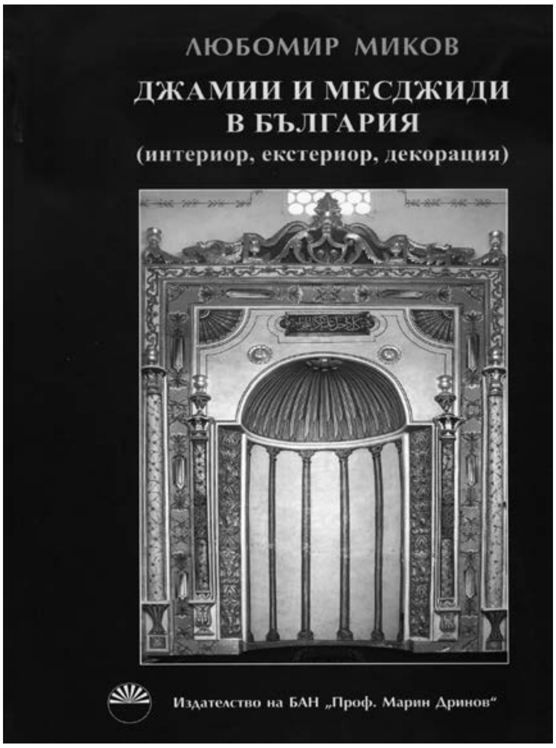

„Джамии и месджиди в България“ на проф. Любомир Миков

Книгата монография на проф. Любомир Миков е всеобхватно и задълбочено проучване на представителна част от запазените до днес в България джамии и месджиди. Включва анализ на 88 паметника, построени основно в периода на османското владичество. Немалка част от тях имат статут на паметник на културата от национално или местно значение, което без съмнение оправдава написването и публикуването на това изследване.

Монографията е приносна не само защото запълва една съществена празнина в изследванията на културно-историческото наследство в България, но и защото представлява сериозно и детайлно проучване на османските култови паметници.

Авторът е разработил темата научно обективно и безпристрастно, изцяло подчинено на естетико-функционалните особености на тези емблематични за мюсюлманската религия сгради. Както авторът подчертава основателно, сградата не може да се разглежда сама по себе си, нейният архитектурен облик и пространствена организация и композиция са органично свързани с функционалното й предназначение.

Изследването е разделено на три глави. Първата глава обхваща интериора и религиозната доминанта като михраб, минбер, кюрси, махфил, балкон, колони, ниши, шкафове, таван и под. Втората глава описва екстериора, или архитектурната доминанта корпус и покривни конструкции, портални галерии, врати, прозорци и минарета. Трета глава обхваща архитектурния декор на джамиите и месджидите като пластични и живописни форми, калиграфия, тухлени и гипсови орнаменти, стенописни орнаменти и графити.

Безспорно качество на изследването е и богатият илюстративен материал (321 цветни фотографии, повечето дело на самия автор).

Изследването на проф. Любомир Миков разкрива пред любознателния читател историческата и религиозната символика, втъкана органично в мюсюлманския храм като цяло и в неговите елементи в частност, дешифрира нейното значение и послания и помага за задълбоченото и осмислено възприемане на джамиите и месджидите не само като артефакти или като култови средища, а като органична симбиоза на вяра и разбиране, на дух и материя.

* *Текстът е съставен от рецензиите на проф. д.и.н. Орлин Събев от БАН и Айдън Юмеров от Висшия ислямски институт в София*

ВИДНИЯТ УЧЕН И ДОБРОДЕТЕЛЕН МЮФТИЯ НА АХЪЧЕЛЕБИ:

АБДУРРАХМАН ЕМАНИ ЕФЕНДИ

(1817 – 1878)

ВЕДАТ С. АХМЕД ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВМС

Един от мюфтиите на Ахъчелеби (Смолян), ученият, преподавателят, духовно извисеният човек и поет Абдуррахман Емани ефенди, е личност, чиято научно-просветна дейност е почти неизвестна у нас, но неговите трудове са заели достойно място в библиографски източници на ислямските учени. Той най-подробно е представен на мюсюлманския свят в началото на XX в. от мекканския учен Ахмед ибн Мухаммед ел-Хадрави в неговото произведение „Нузхет-ул-фикр", в което е представил биографиите и трудовете на мюсюлманските учени от XII и XIII век по хиджри.

Той се казва Абдуррахман, син на Якуб, син на Хасан, син на Абдуррахим, син на Мустафа, син на Ахмед и бил назован с прозвището Емани. Роден е през 1233/1817 г. в с. Арда, околия Ахъчелеби (Смолян), намираща се тогава в област Едирне (Одрин).

Абдуррахман ефенди получава началното си образование в родното си село, изучавайки основните религиозни науки и арабска граматика. Там негови учители са Мехмед ефенди, син на Ахмед, и Хюсеин ефенди, които са от същото село. След това той отива да учи в известното медресе в гр. Кавала, построено от Мехмед Али паша. Там главните му преподаватели са Хюсеин ел-Кастамони и Якуб ел-Бектери. След упорито изучаване на класическите ислямски науки завършва обучението си успешно, получавайки иджазет (диплома) от споменатия Хюсеин ефенди от Кастамону.

След завършване на обучението си Абдуррахман ефенди се завръща в родния си край и започва да преподава. А впоследствие става мюфтия на Ахъчелебийска каза и почти до края на живота си е мюфтия в същия район, като същевременно преподава в медресето, където е възпитал много духовни лица, между които е и наследникът му като мюфтия и мюдеррис Салих Сами ефенди от известния Агушев род.

Абдуррахман ефенди владеел перфектно арабски, турски и персийски език, както и български език (помашки диалект). Той пишел стихотворения на турски и арабски език с аруз (метрика), написал е тълкуване на персийско-турски речник.

В своето произведение Хадрави е представил Абдуррахман ефенди, с когото се срещнали през 1872 г. в Мекка по време на хадж, като учен с дела, съвършено подготвен, изследващ и знаещ, пазител на шериата, помощник на религията и ханефитски мюфтия. Заедно с това съобщава, че бил много компетентен преподавател и когато се срещнали с него и разисквали научни въпроси, видял, че е пълно море, чиито предели са неизвестни.

По време на мюфтийската си служба Абдуррахман ефенди преживял доста тежки времена, в които се случили Априлското въстание и Руско-турската война. Макар и някои български автори на популярни произведения да са го представили като палач на българите, то други изследователи са отбелязали неговата далновидност и помощта му за опазването на християните в бурните времена.

Ерудираността на Абдуррахман ефенди най-добре се подразбира от неговите произведения, които са поне двадесет и две на брой. Те основно са написани на арабски език, но има и на турски. Произведенията на автора засягат различни науки – акаид, келям, фъкъх, тефсир, хадис, логика, литература, арабска граматика, астрономия и др. Няколко от тях накратко са представени в изследванията на османистката Зорка Иванова, но без да се дава информация за автора им.

Неговите трудове се намират в Националната библиотека в София, в Пловдивската библиотека, библиотеките в Истанбул и Балъкесир в Турция. Четири от книгите му са отпечатани в османската столица – Истанбул. Освен тях четири от трудовете му са налични като ръкописи, обаче останалите над десет досега не са открити или не са доуточнени, но се споменават в източниците.

Абдуррахман ефенди е починал през 1295/1878 година. Веднага след неговата кончина бил заместен като мюфтия от възпитаника му Салих Сами ефенди, за когото ще напишем отделна статия.

Аллах рахмет ейлесин!

275 ПОКЛОННИЦИ ОТ БЪЛГАРИЯ УСПЕШНО ИЗПЪЛНИХА ИБАДЕТА ХАДЖ

По официални данни на Министерството на хаджа на Саудитска Арабия тази година чуждестранните поклонници наброяват повече от 2,5 милиона души от общо 168 националности. Предполага се, че поклонение са извършили над 1 милион местни хаджии, като има и мнозина, които са останали извън статистиката. Сред милионите поклонници в Светите места тази година бяха и 275 хаджии от България, които изпълниха поклонението хадж под егидата на Главно мюфтийство. Програмата на хаджиите се организира и ръководи от опитен организационен екип, чийто ръководител е заместник-главният мюфтия Ахмед Хасанов. Главният мюфтия Мустафа Хаджи също се присъедини към хаджиите по време на същинската част на хаджилъка.

ПРЕПОДАВАТЕЛИ ОТ ВИСШИЯ ИСЛЯМСКИ ИНСТИТУТ НА МЕЖДУНАРОДЕН НАУЧЕН ФОРУМ

От 14 до 16 септември 2017 г. в босненската столица Сараево се проведе международна конференция на тема „Ислямско образование в Европа“. Академичното мероприятие беше организирано по случай 40-ата годишнина на Факултета по ислямски науки на Сараевския университет. В конференцията взеха участие и преподавателите от Висшия ислямски институт (ВИИ) в София д-р Сефер Хасанов и д-р Ариф Абдуллах. Тридневната академична среща се проведе в общо 8 панела, в рамките на които бяха представени доклади от учени, изследователи, педагози и други заинтересовани по темата от общо 12 страни.

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ ПОСЕТИ ВИДИНСКАТА ДЖАМИЯ

В рамките на визитата си в гр. Видин на 16 септември председателят на 44-ото Народно събрание Димитър Главчев уважи поканата на районния мюфтия на Монтана Неджати Али да посети джамията „Осман Пазвантоглу“ в града. По време на посещението си Димитър Главчев беше придружаван от кмета на Видин инж. Огнян Ценков, областния управител на Видин Албена Георгиева, народни представители и други официални лица. Делегацията разгледа джамията, която е национален паметник на културата, както и библиотеката на Осман Пазвантоглу.

БЛАГОЕВГРАДСКОТО МЮФТИЙСТВО ПОМОГНА НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ПОЖАРА В КРЕСНЕНСКОТО ДЕФИЛЕ

Районно мюфтийство – Благоевград, реализира благотворителна акция в помощ на хората, които пострадаха от мащабния пожар в Кресненското дефиле в края на месец август. В рамките на благотворителната инициатива на пострадалите от селата Ощава и Стара Кресна бяха раздадени пакети с курбанско месо и трайни хранителни продукти. На 35 семейства бяха дадени курбански пакети, всеки с по 5–6 кг месо, а общо 80 семейства получиха помощ от трайни хранителни продукти. За осъществяването на благотворителната акция лично районният мюфтия на Благоевград Айдън Мохамед посети населените места, засегнати от горския пожар, и се срещна с техните жители.